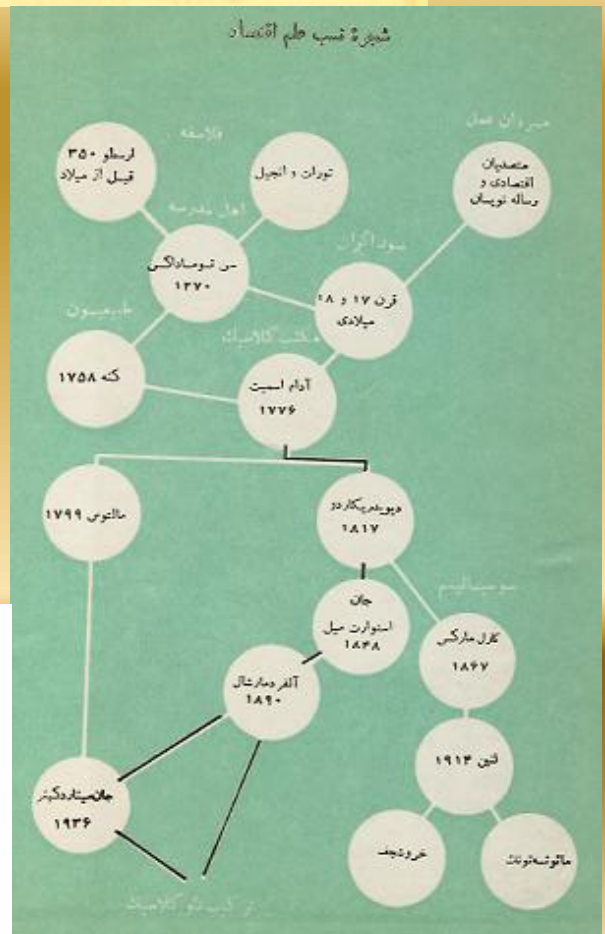
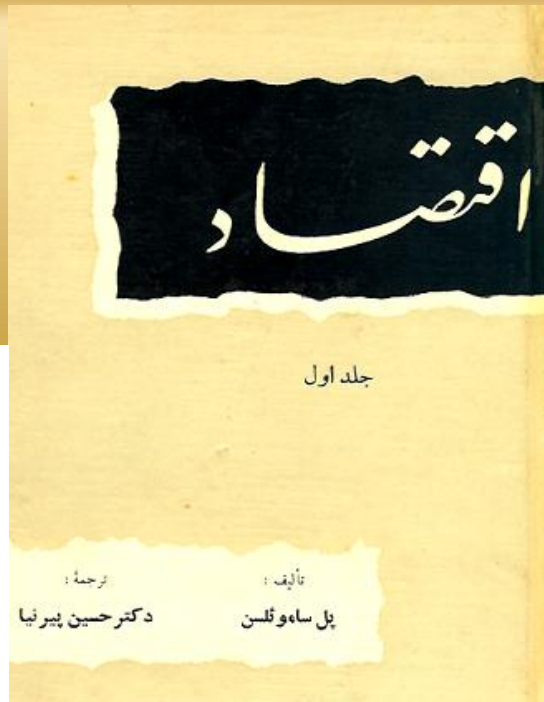

۳۵

پل ساموئلسن : علم اقتصاد به چه درد می خورد ؟

بنگاه ترجمه و نشر کتاب
هیئت مدیره :
مهندس جعفر شریف امامی
محمد مجتبی : ابراهیم خواجه نوری ، محمد سعیدی ، دکتر احسان پارسا ،
باررس : ادوارد ژوزف

- چاپ اول : ۱۳۴۳
 چاپ دوم : ۱۳۴۴
 چاپ سوم : ۱۳۴۶
 چاپ چهارم : ۱۳۴۸
 چاپ پنجم : ۱۳۵۲

فصل‌های اول ، دوم ، سوم و پنجم این کتاب را آقای شریف ادیب سلطانی و فصل هشتم را آقای دکتر جواد وفا و فصل نهم را آقای دکتر غلامرضا کیانپور از چاپ ۱۹۵۶ ترجمه نمودند و آقای دکتر حسین بیرنیا ترجمه‌های معمول مزبور را با چاپ ۱۹۶۱ تطبیق کرده ، در آنها تغییراتی داده‌اند .

فهرست مطالب

بخش ۱. مفاهیم اساسی علم اقتصاد و درآمد ملی

۱. مقدمه

۹

علم اقتصاد به چه درد میخورد؟ روشنائی دهنده و ثمربخش. علم اقتصاد چیست؟ چه مطالبی موضوع علم اقتصاد نیست؟ رابطه علم اقتصاد با سایر علوم. توصیف و تحلیل اقتصادی. سیاست اقتصادی. شعور و سخن بی معنی. قساوت کلمات. کل و جزء: «خطای ترکیب». نگاه اجزائی به مطالب آینده. سؤالات برای بحث.

۴. مسائل اساسی هراجتماع اقتصادی

۲۴

الف. مائل مربوط به ساختمان اقتصادی جامعه: قانون کمیایی.
ب. انتخاب روشهای فنی: امکانات تولید یا منحنی تبدیل. قانون افزایش هزینه‌ها. قانون معروف بازده نزولی. یک جمله مترشح: سرفه‌های تولید بمقدار زیاد.
ج. اهمیت جمعیت در بنیان اقتصاد جامعه: تغییرات جمعیت در گذشته و آینده. نظریه مالتوس درباره جمعیت. آیا آمریکا و اروپا با کاهش جمعیت مواجهند؟ سرعت خالص تولید مثل. افزایش ناگهانی و نمجرب آور جمعیت ما. اثرات اقتصادی رشد جمعیت. خلاصه. سؤالات برای بحث.

۴. طرز عمل يك اقتصاد سرمایه داری مختلط

۶۰

اقتصاد مختلط

الف. چگونه اقتصاد آزان مسائل اقتصادی اساسی را حل میکنند: اغتشاش نیست بلکه نظم اقتصادی است. دست نامرئی و رقابت کامل. نظام قیمتها. نقش رقابت. نقش اقتصادی دولت.
ب. سرمایه، تقسیم کار، و پول: سرمایه و زمان. سرمایه و مالکیت خصوصی. تخصص.

اقتصاد

۵۵

مبادله ، و تقسیم کار ، تخصص و وابستگی ، مبادله و بیابایی در قبال استفاده از پول ، پول کالا ، پول کاغذی و پول بانکی ، پول وسیله مبادله یا واحد محاسبه پول و وقت . خلاصه . سؤالات برای بحث .

۴. عرضه و تقاضا : ساده ترین عناصر اقتصادی ۱۰۰

طرز عمل بازار ، جدول تقاضا ، منحنی تقاضا ، علل نزولی بودن منحنی تقاضا ، جدول عرضه ، تعادل عرضه و تقاضا ، آثار تغییرات نظریه عرضه و تقاضا ، دوا بر ادبر نظریه عرضه و تقاضا ، از نظریه عرضه و تقاضا چه نتایجی بدست آمد؟ شرایط رفاهت نقص ، خلاصه . سؤالات برای بحث .

۵ . سازمان و درآمد مؤسسات تجاری ۱۲۲

الف . انواع سازمانهای تجاری: نهاد مؤسسات بازرگانی ، مؤسسات بزرگ ، کوچک ، و بسیار کوچک ، کسب یکتیره ، توسعه تجارت و نیاز به سرمایه های کونا معدت ، شرکت ، چگونه شرکت رشد میکند؟ احتیاجات تازه برای سرمایه و منابع تازه ای برای تأمین آن معیشت شرکت ، ب . شرکت سهامی جدید : مزایا و معایب شرکت سهامی ، چگونه یک شرکت میتواند سرمایه بدست آورد ؟ مزایای اوراق بهادار مختلف ، شرکت های غول پیکر ، تمایز بین مالکیت و کنترل در شرکت های بزرگ ، توسعه کنترل از طریق مخروط شرکت های صاحب سهم ، رهبری و کنترل شرکت بزرگ ، انقلاب مدیران ، معایب انحصار ، قدرت از مؤسسات بزرگ ، خلاصه . سؤالات برای بحث ، ضمیمه : اصول حسابداری .

۶ . درآمد فردی و خانوادگی ۱۸۳

توزیع درآمدها در ایالات متحده امریکا ، کاهش فقر عمومی ، دو دنیا ؟ چگونه اختلاف درآمدها اندازه گیری میشود ؟ گرایش عدم تساوی در درآمدها ، اختلاف درآمدها مربوط به چه عواملی میباشد ؟ آیا تحصیلات دانشگاهی منفعت دارد ؟ اختلاف لیاقتها و درآمدها ، وضع اقلیت ها ، طبقات اقتصادی و اختلاف فرصتها ، خلاصه ، سؤالات برای بحث .

۷ . مالیات شخصی و تأمین اجتماعی ۳۱۳

بودجه مخارج خانواده ، تغییرات هزینه زندگی در مناطق مختلفه امریکا ، چگونه هزینه زندگی اندازه گیری میشود ؟ تفاوت مخارج اشخاص مجرد و متأهل عقب افتادگی در هنر خرج پول ، افزایش دارائی خانواده ها در دوره جنگ و پس از جنگ ، چگونه خانواده ها فرض میکنند ؟ آیا باید اوراق فروش دولتی خریداری کرد ؟ خرید سهام شرکتها ، جمله معترضه : سقوط شدید قیمت سهام ، پیش بینی وضع بازار ، مالکیت خانه ، بیمه عمر ، تأمین اجتماعی ، توسعه تأمین اجتماعی ، خلاصه . سؤالات برای بحث .

پارزه

فهرست مطالب

۳۳۸

۸. کارگر و روابط صنعتی

چه کسانی عضو اتحادیه‌ها هستند؟ اتحادیه‌های ملی و محلی. اتحادیه‌های ملی و فدراسیون. احتیاج به تشکیل اتحادیه‌های کارگری. مذاکرات دسته جمعی چگونه صورت می‌پذیرد؟ تاریخ مختصری از نهضت کارگری آمریکا. فشار در اتحادیه‌های کارگری آمریکا. قانون لندرم - کریتمن مصوب ۱۹۵۹. اتحادیه‌های کارگری تا چه اندازه دموکرات هستند؟ مخالفت کارفرمایان آمریکایی با اتحادیه‌های کارگری. مطالعهٔ یک مورد بخصوص: چگونه باید ما اتحادیه چنگکد؟ سبک نوین روابط صنعتی. نقش دولت علیه کارگر. دولت در مقام دفاع کارگر. فواین اصلاحی. برکت اوساج. قانون تفت - هارنلی. وضع آیندهٔ نهضت کارگری. نحوهٔ تغییرات مزد ها در دوران پس از جنگ. نتیجه. خلاصه. سؤالات برای بحث.

۳۹۸

۹. نقش اقتصادی دولت: هزینه‌ها، مقررات، و امور مالی

افزایش هزینه‌های دولتی. توسعهٔ مقررات عمومی و نظارت دولت. وظایف حکومت محلی، ایالتی، و مرکزی. هزینه‌های دولت فدرال. هزینه‌های انتقالی دولت. آثار توزیع مالیات. طرق تأمین مخارج دولت و تثبیت سیاست مالی. تحلیل فعالیت دولت بوسیلهٔ ترسیم منحنی. جلوگیری از تفریط در مخارج دولتی و تجدید فعالیت دولت. احتیاجات اجتماعی و خصوصی در وضع آزادی کامل کسب و تجارت. احتیاجات اجتماعی در وضع واقعی. خلاصه. سؤالات برای بحث.

۴۲۶

۱۰. نقش اقتصادی حکومت: مالیهٔ عمومی حکومت مرکزی و مالیهٔ عمومی حکومت‌های محلی

ماهیت اقتصادی مالیات بندی. روش‌های عملی در تعیین مالیات‌ها. مالیات‌های حکومت مرکزی مالیات‌های تصاعدی. سرمایه‌گذاری و مخارج. مالیات‌های ایالتی و محلی. مالیات‌های ایالتی و مالیات‌های مربوط به سازمان‌های محلی. مالیات بر درآمد افراد و مالیات بر ارث. کمک‌های حکومت مرکزی به حکومت‌های ایالات و کمک‌های ایالات به حکومت‌های محلی و قروض عمومی. نتیجه: مسألهٔ غمض انتقال مالیات. خلاصه. سؤالات برای بحث.

۴۵۳

۱۱. درآمد ملی و محصول ملی

وسیلهٔ اندازه‌گیری فعالیت اقتصادی. دو روش اندازه‌گیری محصول ملی: جریان کالاها یا جریان درآمدها. محاسبهٔ رقم حقیقی محصول ملی بوسیلهٔ شاخص قیمت‌ها. اجتناب از محاسبهٔ مضاعف قیمت کالاها و واسطه سرمایه‌گذاری خالص یا تشکیل سرمایه. سرمایه‌گذاری خالص مساوی است با سرمایه‌گذاری ناخالص منهای استهلاک. محصول ناخالص ملی و محصول خالص ملی. مخارج دولت برای کالاها و خدمات. حذف پرداخت‌های انتقالی. طرز متداول داشتن مالیات‌ها. محصول ناخالص ملی و محصول خالص ملی آمریکا. سه مفهوم مرتبط با یکدیگر: درآمد ملی

دوازده	اقتصاد
--------	--------

درآمد اشخاص، و در آمد قابل تصرف، خلاصه، سؤالات برای بحث.

بخش ۴. تعیین درآمد ملی و نوسانهای آن

۱۴. ذخیره، مصرف، و سرمایه گذاری ۴۸۷

انگیزه‌های ذخیره و سرمایه گذاری، تغییرات حجم سرمایه گذاری، تمایل به ذخیره و تمایل به مصرف، تمایل نهایی به مصرف، تمایل نهایی به ذخیره، خلاصه تعریفات بالا، جدول مصرف کللی جامعه، امضی ملاحظاتی، خلاصه، سؤالات برای بحث.

۱۳. نظریه تعیین درآمدها ۴۰۸

الف. چگونگی تعیین سطح درآمدها در حالت تعادل؛ چگونه درآمدها از تقاطع منحنی‌های ذخیره و سرمایه گذاری تعیین میشود؟ چگونگی تعیین درآمد ملی در موقعیت تعادل بطرق مختلف و بابتیجه واحد نشان داده میشود. چگونگی تعیین درآمد وسیله مصرف و سرمایه گذاری. راه سوم: اثبات نظریه چگونگی تعیین درآمد ملی بوسیله جدول و محاسبات آماری. بیان مجدد نظریه تعیین در آمد بصورت ساده.

ب. سرمایه گذاری و درآمد: ضریب افزایش، نمایش ترسیمی ضریب افزایش، چگونگی تأثیر صرفه جویی در درآمد ملی، تشویق سرمایه گذاری و معمای ذخیره، تورم قیمت‌ها.
ج. سیاست مالی و نظریه تعیین درآمد: مالیات بندی و کاهش مصرف، محدودیت‌های تجزیه و تحلیل ذخیره و سرمایه گذاری، خلاصه، سؤالات برای بحث.

۱۴. ادوار تجاری و پیش بینی نوسانهای اقتصادی ۴۴۷

رونق و کساد، اندازه گیری و پیش بینی دور تجاری، تصحیح آماری مربوط به نوسانهای فصلی و گرایش عمومی، مراحل چهارگانه یک دور تجاری، امواج بزرگ، اولین قدم در راه تحلیل دور تجاری؛ تشکیل سرمایه، رابطه دور تجاری با ذخیره و سرمایه گذاری، چند نظریه در بساب دور تجاری، عوامل داخلی و خارجی، نظریه‌های عوامل داخلی، ترکیب عوامل داخلی و عوامل خارجی، اصل شتاب، پیش‌بینی تحولات آینده فعالیت اقتصادی، خلاصه، سؤالات برای بحث.

۱۵. قیمت‌ها و پول ۴۷۶

الف. قیمت‌ها: تأثیر تورم و تنزل قیمت‌ها در توزیع درآمدها، تأثیر تورم و تنزل قیمت‌ها در حجم محصول و حجم اشتغال، آثار تورم شدید، هدفهای بلند مدت تغییرات قیمت‌ها.
ب. عرضاً پول و سرعت جریان آن: انواع سه گانه پول: مسکوک، پول کاغذی و سیرد؛ بانک، چرا سیرد بانک باید پول محسوب شود؟ داراییهای مایع یا شبه پول، سرعت جریان پول، تعریف

سبز ۵۵

فهرست مطالب

سرعت جریان پول. معادله مقداری مبادلات. نظریه مقداری پول و قیمت ها. خلاصه سؤالات برای بحث.

۴۹۹

۱۶. سازمان بانکی و ایجاد سپرده

الف. ماهیت و طرز کار سازمان بانکی جدید؛ مقررات بانکی امروز. پیدایش سازمان بانک مرکزی (فدرال رزرو سیستم). بانک بصورت یک مؤسسه تجاری. چگونه مؤسسات سوداگری منشاء پیدایش بانکها شده اند؟ بی نام بودن قطعات پول اهمیت دارد. بانکداری جدید بر اساس نگهداشتن سهمی از سپرده ها بعنوان ذخیره. ذخایر قانونی بانکها. دولت پشتیبان بانکهاست. تضمین بانکها. **ب.** ایجاد سپرده های بانکی: آیا واقعاً بانکها میتوانند پول ایجاد کنند؟ چگونه ایجاد سپرده های بانکی. اثرات تجربی در مورد سایر بانکها. بانک انحصاری. توسعه و انقباض سپرده ها همزمان انجام میگیرد. لزوم توجه به دو نکته. خلاصه. سؤالات برای بحث.

۵۲۹

۱۷. بانک مرکزی و سیاست پولی

مفاهیم بانک مرکزی از چه راه و چگونه در مخارج عمومی تأثیر میکنند؟ حاصل بحث. فراز نامه بانکهای تشکیل دهنده بانک مرکزی آمریکا. اعمال سیاستهای تبعیضی بوسیله بانک مرکزی. خرید و فروش سهام و اوراق قرضه در بازار آزاد یا عدهای بازار آزاد. سیاست نرخ تنزیل دومین حربه بانک مرکزی. تغییر ذخیره قانونی حربه ای است با شدت عمل زیادتر که بندرت بکار برده میشود. حربه های کم اهمیت. محدودیت های کیفی و محدودیت های کمی. نقل و انتقالات طلا؛ جمله مشرفه. طلا عامل محدود کننده سیاست پولی. هرم اعتبارات. وضع مالی در دوره جنگ و بعد از جنگ. خلاصه. سؤالات برای بحث.

۵۶۷

۱۸. ترکیب تحلیل پولی و تحلیل درآمدها

سیاست پولی در وهله اول روی منحنی سرمایه گذاری تأثیر میکند. نمودارها. تأثیر سیاست پولی در میزان درآمدها؛ با عبارات بدون توسل به نمودارها. سیاست مالی و میزان درآمدها. یک مورد استعمال از ترکیب فوق؛ مسأله بیکاری ناشی از ترقی فنی. نظریه ترکیبی علمای شوکلاسیک. خلاصه. سؤالات برای بحث.

۵۸۶

۱۹. سیاست مالی و اشتغال کامل بدون تورم

الف. سیاست مالی کوتاهمدت و بلندمدت؛ نقش سیاست مالی. فرار دادن دستگهای تثبیت کننده خود کار در اقتصاد جامعه. محدودیتهای وسائل تثبیت کننده. سیاستهای مالی خاص. سیاست کسر بودجه و اضافه بودجه؛ رکود، رونق، و تمهید شرایط توسعه. **ب.** قروض عمومی و سیاست مالی جدید؛ قروض عمومی ناشی از جنگ. تأثیر بهره قروض دولتی در سرمایه گذاری خصوصی. مسائل ناشی از کمیت قروض عمومی. نتیجه گیری؛ ترکیب عمومی طبق نظریه شوکلاسیک. خلاصه. سؤالات برای بحث.

فهرست جدول ها

	۱. اشتغال کامل منابع کم‌باز معنایش این است که اجتماع باید بین نوب بیشتر و کمره
۳۱	۰. بیشتر یکی را انتخاب کند
۳۹	۲. بازده زوئی بیشتر نون اساسی در اقتصاد و فن است
۴۶	۳. جمعیت جهان از سال ۱۸۰۰ سه برابر شده است
۵۲	۴. سرعت خالص تولید مثل با توجه به توزیع سنی جمعیت محاسبه میشود
۵۵	۵. افزایش جمعیت آمریکا در وسیله شوروی نیست به بقیه اروپا زیادتر است
۱۰۳	۶. در جدول تقاضا میتوان مقدار تقاضا را بازاء قیمت‌های مختلف محاسبه کرد
۱۰۶	۷. جدول عرضه رابطه قیمت و مقدار عرضه شده را مشخص میسازد
۱۰۹	۸. قیمت متعادل بازار قیمتی است که بازاء آن عرضه مساوی تقاضا باشد
	۹. تراژدیه تصویری است از وضع شرکت در يك نقطه از زمان و نشان میدهد که:
۱۶۳	دارائی خالص = بدهی - دارائی
۱۶۸	۱۰. جریان درآمد را در طی سال یا صورت سود و زیان نشان میدهند
۱۷۳	۱۱. پس از يك سال عملکرد تراژدیه دیگری بدست مآرسید
۱۸۶	۱۲. تعداد کمی از خانواده ها در آمریکا به سطح درآمد سالانه ده هزار دلار میرسند
۱۹۴	۱۳. آمریکاییها بالاترین سطح زندگی را در دنیا دارند ولی فاصله کم میشود
۲۰۷	۱۴. هنوز دشمنان مردمان بیش از زنان و دشمنان سفید پوستان بیش از سیاهپوستان است
۲۰۹	۱۵. همه کس میتواند نردبان ترقی را ببیند؛ ولی از پله‌های بالاتر شروع کردن کمک مهمی بشمار میرود
۲۱۷	۱۶. هزینه زندگی در مناطق مختلف آمریکا سبک کم است
۲۳۰	۱۷. يك پرتفوی متعادل طوری تنظیم میگردد که تمام تخم مرغها در يك سبد قرار نگیرد
۳۰۱	۱۸. در کشورهای ثروتمند و جلوا فزاده دولت مهم بیشتری از محصول ملی را در اختیار دارد
۳۰۷	۱۹. بیشتر مخارج حکومت مرکزی برای هزینه‌های دفاع و جنگ‌های گذشته بصرفه میرسد
۳۳۲	۲۰. مالیات بر درآمد اشخاص و مالیات بر درآمد شرکتهای مهمترین منابع مالیاتی حکومت مرکزی است
۳۳۶	۲۱. نرخ مالیات بر درآمد افراد با افزایش درآمد بطوری تصاعدی افزایش مییابد
۳۴۳	۲۲. ایالات از حکومت مرکزی کمک دریافت میکنند و بنوبه خود به سازمانهای محلی مالیاتی بابت کمک میپردازند
۳۵۷	۲۳. بمنابست تغییرات ارزش پول رقم درآمد ملی باید بوسیله شاخص قیمت اصلاح شود

پانزده	فهرست جدول‌ها
۳۶۲	۲۴ . محصول خالص ملی حاصلجمع ارزش اضافی در کلیه مراحل تولید است
۳۶۸	۲۵ . برای بدست آوردن سرمایه گذاری خالص باید استیلاژ سرمایه‌ها را از سرمایه گذاری خالص کسر کرد
۳۷۵	۲۶ . دوروش محاسبه NNP و GNP باارقام واقعی
۳۹۵	۲۷ . بیشتر ذخیره بوسیله خانواده‌هایی که درآمدشان بیش از درآمد متوسط است انجام میگیرد
۳۹۶	۲۸ . چگونه رابطه درآمد - مصرف و درآمد - ذخیره را روشن میسازیم
۴۱۷	۲۹ . سوم ، تعادل بظرف موقعیت تعادل بوسیله جدول عددی نشان داده شده است
۴۶۶	۳۰ . اصل شتاب چگونگی تأثیر توسعه اقتصادی را در سطح سرمایه گذاری نشان میدهد
۴۸۹	۳۱ . پول در حساب جاری سه چهارم عرضه کلی پول در کشور آمریکا مینماید
۵۰۷	۳۲ . سپرده‌های جاری مهمترین قسمت از عرضه پول است
۵۰۷	۳۳ . بانک‌هایی که بر اساس رویه زر گران تأسیس شده بود در مقابل سپرده‌ها صد در صد پول نقد نگاهداری مینمود
۵۱۴	۳۴ . ذخایر قانونی بانکها برحسب موقعیت جغرافیایی بانک تغییر میکنند
۵۲۱	۳۵ . اول ، سپرده جدیدی که به بیلان بانک اضافه شده است
۵۲۲	۳۶ . دوم ، بانک میتواند چهار برابر مبلغ سپرده وام بپردازد
۵۲۳	۳۷ . سوم ، بانک فقط میتواند چهار پنجم سپرده‌ها را وام دهد
۵۲۴	۳۸ . چهارم ، وامهای بانک اولی و سایر بانکها بصورت سپرده پرداخت گردیده است
۵۲۵	۳۹ . پنجم ، بانکهای اصل دوم چهار پنجم سپرده‌های جدید را وام میدهند
۵۲۵	۴۰ . ششم ، همچنین در بانکهای اصل سوم
۵۲۷	۴۱ . هفتم ، در نتیجه رابطه زنجیری بین بانکها سازمان بانکی سپرده‌ای معادل پنج برابر سپرده‌های اولیه ایجاد میکنند
۵۲۸	۴۲ . هشتم ، حال مینسیم چگونه مجموع کلیه بانکها میتواند آنچه را که برای بانک بانك غیرممکن بود انجام دهد
۵۲۹	۴۳ . نهم ، وقتی مبلغی از وجوه بانک چاک کشیده میشود بانک انقباض متراکم شروع میکند
۵۴۶	۴۴ . اسکندران منتشر شده از طرف بانک مرکزی آمریکا و سپرده‌ها از آن بانک عرضه پول را پایه گذاری میکند
۵۴۹	۴۵ . فروش اوراق قرض دولتی در بازار آزاد ذخایر بانکها و سپرده‌های فرد آنها را به نسبت ۵ به ۱ تقلیل میدهد
۵۵۳	۴۶ . افزایش ذخیره قانونی ، بانکهای عضو را وادار میکند اعتبارات را محدود سازند
۶۰۹	۴۷ . افزایش قروض عمومی برای اقتصاد متحرک و در حال رشد کم خطر است

فهرست شکل‌ها

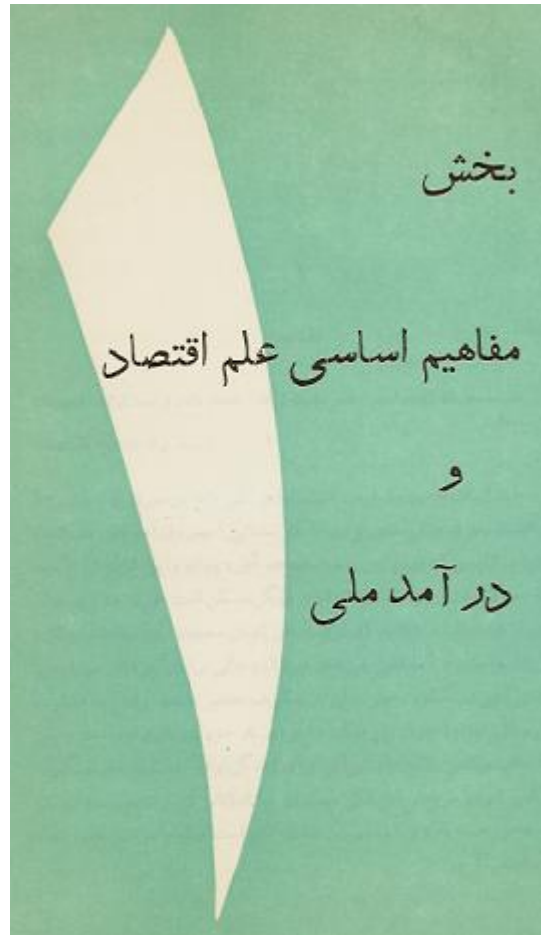
۳۲	۱. امکانات تولید را از راه شکل نیز میتوان نشان داد
	۲. امکانات تولید را میتوان از طریق نمودار و تعیین نقاط روی یک مربع چهارخانه نیز نشان داد
۳۳	۳. امکانات تولید را از طریق رسم یک منحنی صاف نیز میتوان نشان داد
۳۵	۴. گروه در سن کار تعداد بیشتری پیر و جوان را نان میدهد
۵۳	۵. سیستم قیمت از طریق بازار عرضه و تقاضا مسائل اساسی اقتصاد یعنی چه چیز، چگونه، و برای چه کسی را حل میکنند
۷۰	۶. تقاضا با منحنی ازولی نمایش داده میشود
۱۰۵	۷. جدول عرضه را میتوان با یک منحنی نمایش داد
۱۰۷	۸. قیمت متعادل بازار در محل تقاطع منحنی‌های عرضه و تقاضا قرار دارد
۱۱۰	۹. نمایش اثرات تغییرات عرضه و تقاضا در قیمت
۱۱۱	۱۰. ابزار عرضه و تقاضا موارد استعمال متعددی دارد
۱۱۸	۱۱. بعضی صنایع تحت سلطه انحصاری چند مؤسسه قرار دارد
۱۵۶	۱۲. رونق اقتصادی بعد از جنگ درآمده کلیه طبقات را بالا برد
۱۸۹	۱۳. افزایش محصول سرانه به ما محصول بیشتر و استراحت زیاده‌تر میدهد
۱۹۳	۱۴. سطح درآمد در ایالات متحده آمریکا متفاوت است
۱۹۶	۱۵. درآمدها کاملاً مساوی و نه کاملاً نامساوی تقسیم شده است
۱۹۷	۱۶. حقوق‌دانان و پزشکان اختلاف درآمد زیاده‌تر، معلمان و افسران اختلاف کمتر نشان میدهند
۲۰۲	۱۷. آیا لیفت‌ها عادی‌تر از درآمدها توزیع شده است
۲۰۴	۱۸. طرز مصرف خانواده‌ها مشاجرت و نظم نشان میدهد
۲۱۵	۱۹. با افزایش درآمد نسبی که برای تأمین ضروریات اولیه خرج میشود کاهش و تسهیلی که برای خرید اشیاء تجمیلی خرج میشود افزایش مییابد
۲۱۶	۲۰. تنها چیزی که در مورد قیمت سهام مسلم است نوسان قیمت‌هاست
۲۳۵	

هفته	فهرست شکل‌ها
۲۴۱	۲۱. بیمه عمر تا پایان عمر در دوره جوانی ایجاد ذخیره میکند و در دوره پیری ذخیره را بمصرف میرساند
۲۵۱	۲۲. در دوره بحران و طغی سالیهای جنگ تشکیل اتحادیه‌های کارگری اوج گرفت ولی از آن پس رونق خود را از دست داد
۲۵۳	۲۳. امروزه اتحادیه‌ها مانند شرکتها و دولت از لحاظ بزرگی غول آسا هستند
۲۵۶	۲۴. کارگران امریکائی بالاخره با ادغام ۱۹۵۵ ای اف ال - سی آی او دوباره متحد شدند
۲۹۲	۲۵. بلافلسه پس از جنگ وقفه در کار بنهایت درجه رسید
۳۰۰	۲۶. نسبت مخارج دولت به درآمد ملی روبه افزایش است
۳۰۷	۲۷. مخارج حکومت‌های محلی و ایالتی سربیشتر از مخارج غیردفاعی حکومت مرکزی افزایش یافته است
۳۱۶	۲۸. تقلیل مخارج عمومی از طریق تقلیل نرفیض در مخارج با تقلیل آن از طریق محدود ساختن دامنه فعالیت‌های حکومت تفاوت دارد
۳۳۷	۲۹. مالیات تصاعدی بر درآمد افراد موجب بر فرار کردن نادی بیشتر در توزیع درآمدهاست
۳۴۰	۳۰. مخارج مدارس مقدمترین و مهمترین خرج در صورت مخارج ایالات و سازمانهای محلی است
۳۴۲	۳۱. مالیات بر اراضی و مستغلات مالیات اساسی در مالیاتهای ایالتی و محلی است
۳۴۸	۳۲. متخصصان کوشش میکنند به این سؤال پاسخ دهند: «چه کسی پرداخت کننده مالیات است؟»
۳۵۵	۳۳. محصول خالص ملی بوسیله جریان محصول با جریان هزینه‌ها که معادل آن است اندازه گیری میشود
۳۵۹	۳۴. چگونه افزایش قیمت‌ها محصول خالص ملی ما را متورم ساخته است
۳۶۳	۳۵. در اقتصادی که سرمایه ساکن باشد NNP مساوی مصرف است
۳۶۴	۳۶. در اقتصادی که رشد سرمایه وجود دارد NNP باندازه سرمایه گذاری خالص بر مصرف فردی دارد
۳۶۴	۳۷. در اقتصادی که موجودی سرمایه فنزل میکند مصرف بر NNP فردی دارد
۳۷۰	۳۸. محصول خالص ملی NNP حاصلجمع مصرف، سرمایه گذاری، و مخارج دولت است
۳۷۹	۳۹. اجزاء مختلف درآمد ملی بموازات یکدیگر حرکت میکنند
۳۹۷	۴۰. منحنی تبادل بمصرف
۳۹۸	۴۱. خط مستقیم فاصله بین يك نقطه از منحنی تبادل بمصرف و خط ۴۵ درجه مقدار ذخیره مثبت یا منفی را روی شکل نشان میدهد

هیجده	اقتصاد
۴۰۲	۴۷ . چهارم ، مصرف ملی بموازات درآمد ملی تغییر میکند
۴۰۲	۴۳ . پنجم ، جدول مصرف ملی و منحنی مصرف ملی امریکا طبق آمارها
۴۰۹	۴۴ . هزینه بحران بزرگ با هزینه جنگ بین‌المللی دوم مقابله میکند
۴۱۱	۴۵ . درآمد ملی جامعه مصرف و ذخیره جامعه را همین میکند
۴۱۲	۴۶ . اول ، از طریق تقاطع منحنی‌های ذخیره و سرمایه‌گذاری
۴۱۴	۴۷ . دوم ، از طریق محل تقاطع منحنی C+I با خط ۴۵ درجه
۴۱۸	۴۸ . چهارم ، نمایش ترسیمی جدول چگونگی تعیین درآمد ملی
۴۱۸	۴۹ . قوه محرک سرمایه‌گذاری مانند تلمبه درآمد ملی را بالا و پایین میبرد
۴۲۴	۵۰ . اولاً ، هر یک دلار سرمایه‌گذاری اضافی سه دلار درآمد ملی اضافه ایجاد میکند
۴۲۵	۵۱ . ثانیاً ، تغییرات در صرفه جویی با حرکت خط CC موجب تغییر درآمد با ضریب افزایش میگردد
۴۲۷	۵۲ . ثالثاً ، افزایش درآمد ملی مؤسسات اقتصادی را به سرمایه‌گذاری بیشتر تشویق خواهد کرد
۴۳۰	۵۳ . رابعاً ، کوشش برای ذخیره بیشتر ممکن است منجر به ذخیره و سرمایه‌گذاری کمتر شود
۴۳۳	۵۴ . اولاً ، کمبود مخارج نمایش يك فاصله انقباضی است
۴۳۵	۵۵ . ثانیاً ، اضافه بودن این مخارج نمایش يك فاصله تورمی است
۴۳۷	۵۶ . مخارج دولت در تعیین درآمد ملی همان نقش مصرف و سرمایه‌گذاری را دارد
۴۳۹	۵۷ . افزایش مالیاتها درآمد قابل مصرف و مصرف را فنزل میدهد
۴۴۸	۵۸ . آیا ادوار تجاری آرامتر میشود
۴۵۰	۵۹ . بسیاری از فعالیتهای اقتصادی همراه با یکدیگر بالا و پایین میروند
۴۵۴	۶۰ . دور تجاری مانند سال دارای فصولی میباشد
۴۷۵	۶۱ . جنگها باعث افزایش شدید قیمت میشود
۴۷۷	۶۲ . سطح قیمت‌ها در طول زندگی ماسیس سعودی میبیماید
۵۶۱	۶۳ . بانک مرکزی پول در جریان و ذخیره بانکها را بوجود میآورد
۵۶۴	۶۴ . چگونه اعتبارات بانک مرکزی عرضه پول را تعیین میکند
۵۶۵	۶۵ . بانک مرکزی کوشش میکند ذخایر بانکهای عضو را کنترل کند
۵۷۰	۶۶ . بانکهای مرکزی برای بالا بردن سرمایه‌گذاری اعتبارات را بسط میدهند
۵۷۴	۶۷ . معنای سیاست مالی ، سیاست دولت در مورد مالیاتها و مخارج است
۵۷۹	۶۸ . نمودارهای تعیین درآمد قبل از اتوماسیون و بعد از آن

مقدمه

عصر سلحشوران گذشته است ؛ عصر سفسطه گران ، اقتصاد دانان و حسابگران جانشین آن شده است .

ادموند برک Edmund Burke

وقت انسان محدود و ذیقیمت است، لذا هر کس باید در مصرف اوقات روزانه خود اقتصاد و صرفه جوئی کند. برای اینکه ساعاتی را مصروف آموختن علم اقتصاد بسازد باید نتایجی که ازین امر بدست خواهد آورد بداند و این نتایج را با آنچه که از مصرف وقت برای بسیاری از امور دیگر ممکن است عاید شود بسنجد. عده ای از قدما عقیده داشتند که ظرفیت مغز انسان محدود است و فقط آنچه لازم دارد باید بیاموزد و آموختن چیزهای غیر لازم جائی برای آموختن مسائل مهم و اساسی باقی نمیگذارد. حتی یکی از معاریف حاضر همیشه راجع به منظومه شمسی مطلبی بشنود چون این مطلب را برای کار خود غیر لازم میدانست و می ترسید جای مسائلی را که دانستن آنها برای زندگی او لازم است در مغز او بگیرد. البته کسی امروز طرفدار این فکر نیست ولی با امکاناتی که برای صرف وقت در زمان حاضر وجود دارد و با محدودیت وقت، لازم است فواید آموختن علم اقتصاد کاملاً مشخص گردد .

علم اقتصاد بچه درد میخورد!

اولین امری که آموختن علم اقتصاد را موجب میشود آنست که در این علم بسیاری از مسائل و امور روزمره زندگی شخصی مورد بررسی قرار میگیرد از قبیل: چه مشاغلی برای من در جامعه وجود دارد؟ حقوق هر يك از این مشاغل چیست؟ با این حقوق من میتوانم چه چیزهایی را امروز خریداری کنم؟ وضع خرید من در آینده اگر قیمت‌ها سرعت بالا برود چه خواهد بود؟ آیا ممکن است روزی پیش آید که من نتوانم برای مدت معینی کار مناسبی پیدا کنم؟ علاوه بر امور شخصی و خانوادگی مسائل عمومی و سیاسی که هر کس بعنوان عضو جامعه باید در باب آنها تصمیم بگیرد در این علم مطالعه میشود. آیا حکومت حق دارد مالیات مرا افزایش دهد برای اینکه بکارگران معادن که بیکار شده‌اند مزد بپردازد؟ آیا حکومت نمیتواند برای جلوگیری از بیکاری اقدامات مناسبی انجام دهد؟ آیا به پیشنهاد ساختن مدرسه و راه‌آهن بدهم یا اینکه مخالفت کنم تا زمانی که دوره کساد پیش آید و قیمت سیمان تنزل کند و احتیاج جامعه بکار اضافی واقعیت یابد؟ آیا باید بامنوعیت استخدام زنان شوهردار برای جلوگیری از بیکاری مردان رأی بدهم؟ آیا بکار بردن دستگاههای خود کار در کارخانه‌ها منجر به سقوط مرزها و بیکاری عدّه زیادی کارگر خواهد شد؟ تصمیم من در باره قوانین ضد انحصار چه باید باشد؟

علم اقتصاد مسائل مربوط به کسب و کار و بازار را نیز مورد مطالعه قرار میدهد مانند مسائل زیر: چرا قیمت سهام بین سالهای ۱۹۲۹ تا ۱۹۳۲ بشدت تنزل کرد و بعد از جنگ سرعت افزایش یافت؟ چرا وقتی قیمت سهام پایین می‌آید ارزش اوراق قرضه بالا میرود؟ وقتی مزد کارگران بنسبت بهره زمین افزایش

۱- مؤلف برای این عنوان، «زنکها برای که بسند در می‌آید؟»، اثر ارنست همینگوی نویسنده مشهور امریکائی را انتخاب کرده است (مترجم).

یابد چگونه مؤسسات کشاورزی مقدار زمین زیر کشت و تعداد کارگران کشاورزی را تغییر میدهند؟

علم اقتصاد با اساسی ترین مسائلی که جوامع امروز با آنها مواجه هستند دست و پنجه نرم میکند از قبیل: مسأله افزایش جمعیت برای هند و ایالات متحده آمریکا چه عواقبی دارد؟ آیا سرعت رشد جامعه آمریکا نتیجهٔ تقلیل مصرف جاری برای تولید ماشین و سایر وسائل تولید است یا اینکه سرعت رشد آمریکا نتیجهٔ موفقیت‌های دانشمندان و استادان و محققان و مهندسان و مدیران کارخانه‌ها می‌باشد؟ در بیست سال دیگر آیا اتحاد جماهیر شوروی از لحاظ قدرت تولیدی و اقتصادی بیای آمریکا و سایر کشورهای ثروتمند مغرب زمین خواهد رسید یا اینکه از لحاظ نظامی قدرت آن با قدرت آمریکا و کشورهای مغرب زمین مقابله خواهد کرد؟ فاصله بین دو نوع نظام اقتصادی شوروی و آمریکا در آینده بیچه وضعی تحوّل خواهد یافت؟ هر یک از این دو کشور برای تغییر وضع نسبی خود چه میتواند انجام دهد؟ افراد عادی در هند یا در کنگو چه روشی را باید بکاربرند تا جامعه آنها از لحاظ اقتصادی بسرعت بیشتری رشد پیدا کند؟

برای آمادگی پاسخ بسؤالهای بالا آموختن علم اقتصاد ضرورت دارد. از این بیان نباید چنین نتیجه گرفت که دیدن یک دوره درس علم اقتصاد برای جوابگوئی باین مسائل کافی است و حتی چندین دوره درس علم اقتصاد امکان نمیدهد که باین سؤالها پاسخ قطعی داده شود.

علم اقتصاد با زندگی بشر سروکار دارد و چنانکه خواهیم دید برای مسائل زندگی نمیتوان پاسخهای آسان و دقیق پیدا کرد. مطلبی که میخواهیم بگوئیم اینست که اگر کسی علم اقتصاد را بطور کامل نیاموخته باشد نمیتواند کوششی برای یافتن پاسخ باین سؤالها بکند. چنین کسی مانند انسان کوری است که بخواهد از يك آهنگ موسیقی لذت ببرد، ولی اگر وسیله شنوائی باو داده شود

ممکن است این شخص استعداد و قابلیت درك زیباییهای موسیقی را نداشته باشد یا اینکه از آهنگها لذت ببرد بدون اینکه از مجموعه قطعه یا ساختمان آن چیزی درك کند ولی بهر حال وی این توانائی را بدست آورده است کسه برای درك موسیقی کوشش کند .

در تمام دوره زندگی ما، در گفتگوهای عادی و همچنین در روزنامه‌ها و مجلات، مسائل اقتصادی از قبیل آنچه در بالا بیان کردیم یا آنچه بعداً پیش خواهد آمد و امروز بخیال ما خطور نمیکنند مورد بحث و گفتگوست. آموختن علم اقتصاد، برای این که انسان بتواند در این گفتگوی عظیم و پردامنه شرکت مؤثر داشته باشد و خود ازین شرکت لذت ببرد ضرورت دارد.

روشنائی دهنده و ثمر بخش

موجب دومی نیز برای آموختن علم اقتصاد وجود دارد. علم اقتصاد موضوعی جالب و شیرین است . دو قرن است که ارباب معرفت در این علم هم علاقه ذاتی انسان را بزنگی پیدا کرده اند و در عین حال منطقی زیبا و آراسته شبیه به منطق هندسه اقلیدسی یافته اند .

برای احساس زیبایی علم فیزیک اتمی، توانائی بکاربردن ابزارهای فکری و ریاضی مشکلی لازم است ولی برای احساس زیبایی تجزیه و تحلیل اقتصادی فقط آشنائی به منطق و قدرت درك این امر که ساختمانهای منطقی و فکری مزبور اهمیت حیاتی برای بیلیونها نفر افراد انسان روی کره زمین دارد کافی است. شك نیست که فقط تجزیه و تحلیل و تفکر کافی نیست. اگر اقتصاددان در پایان زندگی خود دریابد که عمر خود را فقط به تمتع از زیباییهای صور و اشکال منطقی و فکری صرف کرده است هر گز مانند کسی که نتیجه و ثمر کوشش فکری خود را در بهبود زندگی عمومی مشاهده میکند احساس موفقیت نخواهد کرد. علم

اقتصاد برای آن است که راه زندگی بشر را روشن سازد.
 مناظر زیبایی که در نتیجه روشنائی راه بچشم ما میخورد تمتع اضافی است
 که بما عاید میگردد.

علم اقتصاد چیست

در سالهای گذشته کسانی که شروع با موختن علم اقتصاد میکردند میخواستند
 تعریفی ازین علم با آن عرضه شود که بتوان در یک جمله خلاصه کرد. تعاریف
 زیادی برای تأمین این منظور پیشنهاد شده است.
 ۱ - موضوع علم اقتصاد بررسی فعالیتهاست که مربوط به مبادلات و
 معاملات پولی است.

۲ - علم اقتصاد بررسی روشهایی است که بشر برای استفاده از منابع محدود
 (زمین، کار، سرمایه و معلومات فنی) برای تولید کالاها بکار میبرد و ترتیبی است
 که برای توزیع این کالاها بین افراد جامعه و مصرف آنان میدهد.

۳ - علم اقتصاد عبارت است از بررسی انسان در جریان عادی زندگی، یعنی
 تحصیل درآمد و تمتع از درآمد برای زندگی.

۴ - علم اقتصاد عبارتست از بررسی اینکه چگونه بشر بفعالیتهای خود در
 امر مصرف و تولید سازمان میدهد.

۵ - موضوع علم اقتصاد بررسی ثروت است.

با وجود صورت بالا اگر محقق یکساعت در گوشه کتابخانه مجهزی
 بمطالعه بیردازد میتواند این صورت را بچند برابر افزایش دهد. ولی باید توجه
 کرد که همیشه مشکل است تعریف جامع و مانعی از موضوعی را در چند خط
 خلاصه کرد. علم اقتصاد هم شامل عناصری است که در تعاریف بالا ذکر شده و هم تعاریف
 دیگری را که بیان گردیده در بر میگیرد. با آنکه تأمل ناقص بودن تعاریف

فوق روشن میشود. مثلاً: تعریف شماره ۲ که از سایر تعاریف بیشتر جلب توجه متخصصان را کرده بود دارای این نقص است که اگر کشوری مثلاً چین بکاربردن پول را در اجتماع ترك گوید باز هم با مسائلی مواجه میگردد که حل آنها در دایره علم اقتصاد قرار دارد. همچنین فعالیت يك خانواده مجزا در يك جزیره، مانند داستان رابینسون کروزو، که مبادله وجود ندارد نیز با علم اقتصاد ارتباط پیدا میکنند. در مورد تعریف سوم فعالیت‌های عادی زندگی بشر شامل فعالیت‌های خارج از موضوع علم اقتصاد است مانند فعالیت‌های مذهبی و عبادت روزانه، تمتع از زیبایی‌های هنری و کوششها و فعالیت‌هایی که بشر تحت تأثیر عشق و علاقه‌های معنوی انجام میدهد. با ارزش‌ترین چیزها در زندگی بشر مفت و مجانی نیست؛ ولی ضمناً چیزهایی نیست که بتوان در بازار خریداری کرد. بطور خلاصه هیچ کدام از تعاریف علم اقتصاد دقیق نیست و چنین تعریف دقیقی هم ضرورت ندارد. با وجود این، توصیفی مقدماتی از این علم را چنین میتوان خلاصه کرد:

«علم اقتصاد عبارت از بررسی روش‌هایی است که بشر با وسیله یا بدون وسیله پول برای بکار بردن منابع کمیاب تولید بمنظور تولید کالاها و خدمات در طی زمان و همچنین برای توزیع کالاها و خدمات بین افراد و گروهها در جامعه بمنظور مصرف در حال و آینده انتخاب میکنند».

چه مطالبی موضوع علم اقتصاد نیست

علم اقتصاد تدبیر منزل نیست. برای آشنائی با روش طبخ يك غذای لذیذ یا طرز نگاهداشتن حساب مخارج خانواده به بررسی‌های فنی که مربوط باین امور است باید مراجعه کرد. موضوع علم اقتصاد اداره امور کسب و کار نیست، نباید برای مسائلی از قبیل اینکه چگونه می‌توان میلیون‌ها دلار برای استفاده از بورس چه سهامی را باید خریداری کرد یا برای فروش محصول چگونه تبلیغ کرد یا حساب سود

وزیان سالیانه را بجه ترتیب تنظیم نمود بکتاب علم اقتصاد مراجعه کرد .
 علم اقتصاد با علوم مهندسی تفاوت دارد. چگونه سد محکم و سالم ساخته میشود؟
 چگونه داروی پنی سیلین ساخته میشود؟ چگونه محصول ذرت افزایش می یابد؟
 مسائلی است که در مهندسی ساختمان و دارو سازی و کشاورزی مورد بررسی
 قرار میگیرد. با وجود این چنانکه بعداً خواهیم دید علم اقتصاد با کلیه این امور
 ارتباط نزدیک دارد. از راه علم اقتصاد است که میتوان مشخص ساخت چگونه
 کمیابی منابع و قیمت‌های نسبی لوازم و مصالح باعث میشود که مهندسان روشهای
 متفاوتی برای اجرای يك طرح مهندسی اتخاذ کنند. اگر موتور کارخانه‌ای عیب
 پیدا کرد برای اصلاح آن از اقتصاد دان نمیتوان مدد گرفت ولی اگر در سازمان
 تولید اجتماع وضع نامطلوبی پیش آید که باعث بهم خوردن نظم تولید گردد،
 مانند بحران سال ۱۹۲۲ در آمریکا و تورم پول آلمان در سال ۱۹۲۳، دانش اقتصادی
 میتواند برای بهبود وضع مؤثر واقع شود. توصیف تقاضای انفرادی و رفتار مصرف
 کننده طبعاً با تصمیماتی که هر خانواده برای خرج درآمد خود میگیرد ارتباط
 دارد. تقاضای کلی برای کالاها و خدمات که نتیجه تصمیمات مصرف کنندگان
 است ناشی از همین برنامه زندگی خانواده است. ولی ارتباط علم اقتصاد با جریان
 مصرف در داخل خانواده‌ها بهمین جا محدود میشود. همچنین بررسی رفتار متصدی
 بنگاه برای تأمین حد اکثر درآمد و نتایجی که ازین بررسی برای کشف قوانین
 اقتصادی بدست میآید نمیتواند بدان شجوا مکان بدهد که پس از خواندن این درس
 بهتر از پدر با تجربه خود از عهده اداره کسب و کار و بازرگانی برآید. اگر
 جوانی بخواهد در بازرگانی یا در بازار سهام در طی چند سالی مثلاً ۵ سال
 ثروتمند شود بهتر است از کارآموزی در کسب و کار و از معامله در بازار سهام
 شروع کند. با وجود این و با اینکه هدف علم اقتصاد پیشرفت حرفه‌ای نیست کسانی
 که بشصیل این علم بپردازند و قوای اجتماعی را که در اقتصاد جامعه جدید عامل

فعالیتها و جریانیهای اقتصادی است بهتر درک کنند و بشناسند در امر بدست آوردن نتایج مادی و پولی نیز در یک دوره طولانی بیشتر از جوانانی که بدون آموختن علم اقتصاد برای تحصیل ثروت به عجله بکسب و کار و بدست آوردن تجربیات عملی هجوم میآورند موفق خواهند شد.

رابطه علم اقتصاد با سایر علوم

علم اقتصاد یا اقتصاد سیاسی چنانکه سابقاً نامیده میشد با بسیاری از علوم دیگر هم سرزاست. جامعه شناسی، علم سیاست، روانشناسی، مردم شناسی تماماً از علوم اجتماعی هستند که موضوع آنها با مسائلی که موضوع علم اقتصاد است ارتباط دارد.

برای روشن شدن مطلب باین مثال توجه کنید. کشور هندوستان مواجه با کمبود غذا و گوشت است. در این کشور میلیونها گاو وجود دارد که از طرف مردم هند مقدس شناخته میشوند و در مزارع و خیابانهای شهر با آزادی حرکت میکنند و مردم با آنها احترام میگذارند. يك اقتصاد دان کم تجربه ممکن است چنین پیشنهاد کند که برای رفع کمبود غذایی و بخصوص کمبود گوشت باید حکومت هندوستان ترتیبی بدهد که گاوها کشتار شود و گوشت آنها بمصرف بهبود تغذیه مردم برسد، ولی اقتصاد دانی که به روانشناسی و قوه رسوم و عادات آشنائی داشته باشد در پیشنهادهایی که برای بهبود وضع اقتصادی می کند اثر این عوامل را نیز در نظر میگیرد.

اقتصاد دان باید سازمان سیاسی جامعه و فشارها و مقاومتهایی که در چنین سازمان سیاسی وجود دارد درک کند و آنها را بحساب بیاورد. بررسیهای تاریخی برای علم اقتصاد لازم است مثلاً پس از کشف امریکا بوسیله کریستف کلمب و استخراج معادن طلا در آن قاره، قیمتها ابتدا در اسپانیا و بعداً در سایر کشورهای

اروپا مرتباً طی چند قرن بالا رفت. آیا بین بالا رفتن قیمت‌ها در اسپانیا و سایر کشورهای اروپا و کشف قاره امریکا چه ارتباطی وجود دارد؟

پس از پیدایش کشتی بخار و راه آهن وضع کشاورزان در ایالت آیوا بهبود یافت ولی وضع آنان در ایالت ورموند و اکسفوردشایر صدمه دید. ساکنین محلات فقیر نشین لندن وضع بهتری پیدا کردند. چه رابطه‌ای بین این حوادث تاریخی وجود دارد؟ برای توضیح حوادث تاریخی و پی بردن به علل آنها تجزیه و تحلیل علمی ضرورت دارد، زیرا وقایع هر گز سرگذشت خود را بیان نمیکنند. علم آمار در اقتصاد موقعیت و اهمیت خاصی دارد. اعداد و ارقام مربوط به کمیت‌های اقتصادی بوسیله آمارهائی که دولت و مؤسسات اقتصادی تهیه می‌کنند فراهم میشود. در صفحات آینده منحنی‌های را تعریف و توصیف خواهیم کرد. شکل واقعی این منحنی‌ها بوسیله اطلاعات آماری شناخته میشود.

مهمترین موارد استعمال آمار ریاضی و حساب احتمالات، در علم اقتصاد است. در کتب مقدماتی علم اقتصاد شکل‌های هندسی بکار برده میشود ولی معلومات ریاضی فقط برای تشریح نظرهای اقتصادی در سطح بالاتری مورد نیاز است. برای تسلط با اصول اساسی علم اقتصاد استدلال منطقی کافی است. برای بکار بردن این اصول در عمل و موفقیت در اقتصاد عملی توانائی ارزیابی نتایج و آمارهائی که از تجارب و حوادث و جریانهای اقتصادی بدست می‌آید ضرورت دارد.

ماکس پلانک^۱ فیزیک دان مشهور جهان و برنده جایزه نوبل فیزیک و کاشف نظریه ذره‌ای امواج باشکسته نفسی چنین گفت که در شروع تحصیل میخواست که است اقتصاد دان بشود ولی چون علم مشکلی بوده ازین تصمیم منصرف شده است. وقتی برتراند راسل فیلسوف و ریاضی دان عصر حاضر این حکایت را شنید گفت بسیار عجیب

است من از آموختن علم اقتصاد منصرف شدم زیرا آنرا بسیار آسان یافتیم .
در این هردو نظر هم حقیقت و هم خطا وجود دارد. تجربه بشبوت رسانیده است
که جوانان باهوش در سن شانزده سال میتوانند اصول علم اقتصاد را درک کنند.
بنابراین نظر برتراند راسل از اینجهت درست است . ولی فهم اصول علم اقتصاد
برای شناختن قوای اقتصادی که موجد جریانهای اساسی زندگی بشر است فقط
با دانستن این اصول حاصل نمیشود. معلومات اقتصادی هم علم و هم فن است. برای
بکار بردن دانش اقتصادی نه آموختن اصول علم اقتصاد کافی است و نه نبوغ خاص
و نادر ضرورت دارد.

توصیف و تحلیل اقتصادی

نخستین نقش علم اقتصاد جدید توصیف، تحلیل، توجیه و مرتبط ساختن
نوسانات درآمد ملی است. هم تورم قیمتها مورد توجه ماست و هم بیکاری ناشی
از رکود بازار . این امری است مشکل و پیچیده ولی در لزوم انجام آن تردیدی
نیست .

نقش دوم علم اقتصاد جدید نیز همانقدر مشکل است (ولی لزوم آن شاید
چندان مبرهن نباشد). ما باید اصول اقتصاد را که بما میگوید چگونه میتوان
نیروی تولیدی را در سطحی بالا نگاهداشت و چگونه سطح زندگی مردم را می-
توان بهبود بخشید مطالعه کنیم . کافی نیست آنقدر کار ایجاد کنیم که هیچیک
از منابع اقتصادی ما بیکار نماند . در عین حال باید اطمینان حاصل کنیم که منابع
اقتصادی ما در راههای مفید و بنحوی مورد استفاده قرار میگیرد که واقعا کالاهای
و خدمات مورد احتیاج و تمایل مردم را بطور مؤثری تولید کند. بنابراین نصف
تمام این کتاب با اجزاء تولید ملی سروکار دارد نه با مجموع آن .
بعمل پیچیدگی وضع انسان و اجتماع نمیتوان انتظار آن را داشت که ما

در کار خود بهمان میزان دقتی که در چند رشته از علوم طبیعی نائل آمده‌ایم نائل شویم. ما نمیتوانیم آزمایش کنترل شده یک شیمی دان یا زیست شناس را انجام دهیم. مانند یک منجم در اکثر موارد باید فقط بمشاهده قانع باشیم. ولی حوادث اقتصادی و اطلاعات آماری مورد مشاهده ما متأسفانه مانند مسیر کرات آسمانی منظم نیستند. باوجود این خوشبختانه پاسخ ما به سؤالات اقتصادی محتاج به این نیست که تا چند رقم اعشاری صحیح باشد. برخلاف اگر ما بتوانیم جهت صحیح و کلی علت و معلول را تعیین کنیم قدم بزرگی جلو برداشته‌ایم.

اطلاع از طبیعت و اجتماع و فهم آن فی نفسه ارزنده است. همانطوریکه دانستن مسیر سیارات و شگفتیهای درون اتم جالب است، ارزش دارد بدانیم چگونه بانکها پول بوجود میآورند، چگونه قیمتها بالا میرود و چگونه عرضه و تقاضا به تعیین قیمت کمک میکنند. ولی علاوه بردانستن، بخاطر دانش امری که برای خیلی از مردم اهمیت بسیار زیادتری دارد، این امید است که کشفیات علم فیزیک مهندسی را کمک کند تا روشهای فنی را بنحو مفیدی بهبود بخشند و وظایف الاعضا بتواند موجب ترقیات پزشکی گردد و تحلیل بیغرضانه‌ای از حقایق اقتصادی، جامعه را قادر سازد طرقی برای جلوگیری از حدوث برخی وقایع نامطلوب بیابد.

سیاست اقتصادی

اکنون به مسأله مهم سیاست اقتصادی میرسیم. فهم مطلب باید ما را کمک کند تا جریان امور را تحت اختیار خود در آوریم و بهبود بخشیم. چگونه میتوان نوسانهای اقتصادی را کاهش داد؟ چگونه میتوان پیشرفت اقتصادی را تسریع کرد؟ چگونه میتوان سطح زندگی را برای گروه وسیعتری بالا برد؟

قصد ما در هر مرحله از تحلیل اینست که مسائل مذکور را روشن سازیم. ولی برای موفقیت در این امر همگی باید سعی کنیم قدرتی عاری از غرض و منتزاع در خود بوجود آوریم تا صرفنظر از آنچه دلخواه ما است یا دلخواه ما نیست، امور را آنطور که هست ببینیم. باید این حقیقت را بپذیریم که مسائل اقتصادی را مردم با هیجان مینگرند. هر وقت پای عقاید و تعصباتی که در مغز مردم ریشه دوانده است بمیان میاید فشار خونها بالا میرود و صداها خشن میگردد و تازه برخی از این تعصبات ناشی از منافع اقتصادی است که پرده نازکی از استدلال آنرا پوشیده است.

میدانیم پزشکی که علاقمند به برانداختن مرض است باید ابتدا عادت کند اشیاء را آنطور که هستند مشاهده کند. آنچه این پزشک از میکرب شناسی میدانند نمیتواند با آنچه عالمی مجنون که با اشاعه طاعون قصد برانداختن نژاد بنی آدم را دارد اختلافی داشته باشد. تفکر در جهتیمی که مورد تمایل است طرز تفکر غلطی است و ما را از انجام آنچه مورد تمایل ماست باز میدارد. «جائی که آفتاب را باید پرستید، قوانین حرارت بخوبی درک نمیشود».

بهمین نحو، در یک وضع اقتصادی معین فقط یک حقیقت معتبر است، با آنکه ممکن است درک و انتزاع این حقیقت معتبر بسیار مشکل باشد. جمهوری خواهان یک تئوری اقتصادی جداگانه و دموکراتها یک تئوری دیگر ندارند. یک نظریه اقتصادی برای کارگران و یک نظریه اقتصادی دیگر برای کارفرمایان وجود ندارد. در مورد اصول اساسی اقتصاد، در باره قیمت و اشتغال بسیاری از اقتصاد دانان با یکدیگر توافقی نسبتاً نزدیک دارند.

منظور از این بیان این نیست که اقتصاد دانان همواره در باره سیاستی که باید اتخاذ گردد موافقند. اقتصاد دان «الف» ممکن است بهر قیمتی خواهان اشتغال کامل باشد. اقتصاد دان «ب» ممکن است آنرا در درجه اول اهمیت نداند.

مسائل اساسی در باره هدفهای اقتصادی صحیح یا غلطی که باید دنبال کرد بوسیله اقتصاد دانان به تنهایی قابل حل و فصل نیست. هر فردی باید برای خود تصمیم بگیرد و یک کارشناس در قبال دیگران فقط حق یک رای دارد. وظیفه یک کارشناس فقط خاطر نشان ساختن راه حل‌های مختلف و هزینه‌هاست که اتخاذ تصمیم‌های مختلف در بردارد.

شعور و سخن بی‌معنی

اقتصاد موضوع آسانی نیست. درست است که تلاش ذهنی ریاضیات را ندارد. ولی ریاضیات در عین پیچیدگی قطعیت دارد. بنابراین بیشتر مردم فکر میکنند با دندان بهم فشردن و تلاش کافی کردن میتوانند حل مسائلی از قبیل معادلات درجه ۲ را، همانطور که سایر ابنای فنا پذیر بشر حل کرده‌اند، حل کنند. در بادی امر اقتصاد بنظر کمتر قاطعیت دارد. کلماتی مانند قیمت مزد، نرخ بهره، سهام و اوراق قرضه و اعتبارات، مالیاتها و هزینه‌ها کلمات پیچیده‌ای است. ظاهراً هر سؤال دو (یا چند!) جنبه دارد و اغلب بنظر میرسد جواب صحیح از آن آخرین کسی باشد که شما را در این موارد گیر میاندازد. هیچکس مبحث پیچیده‌ای مثل شیمی را قبل از اینکه مدت مدیدی آنرا مورد مطالعه و تعمق قرار دهد درک نخواهد کرد. این هم مزیت و هم عیب است. یک شخص عادی یا یک روزنامه نویس نمیتواند در این مسائل خود را حجت بداند و حسن کار هم در همین است. از طرف دیگر، یک دانشجوی رشته شیمی باید برای اولین بار با همه مسائل اساسی این رشته آشنا شود و این امر مدت زیادی وقت میخواهد.

از دوران بچگی هر کس چیزهایی را جمع باقتصاد میداند این معلومات هم کمک میکنند و هم فریبنده هستند. کمک میکنند، زیرا مسلم است که داشتن

معلومات بیشتر بهتر است. فریبنده هستند، زیرا طبیعی است که انسان بدون انتقاد، حقیقت سطحی و درست نما را قبول میکند. هر کسی که بسن تحقیق در دانشگاه میرسد چیزهای زیادی راجع به پول میداند و شاید بیش از آنچه خودش فکر میکند در این مورد اطلاعات داشته باشد از اینرو به بچه‌ای که يك سکه پنج سنتی درشت را بر سکه ده سنتی ترجیح میدهد یا يك سکه ۲۵ سنتی براق را از يك دلار کاغذی بهتر میداند یا بکشاورزان اهل باسک^۱، که يك مسافر هنرمند را بخاطر دفترچه چك سفیدش بقتل رساندند، می‌خندد.

اما دانائی کم ممکن است خطرناک باشد. با يك آزمایش دقیق ثابت میکنند که آنچه ظاهراً ناشی از شعور است ممکن است در واقع بی معنی باشد. زیرا رهبر يك اتحادیه کارگری که چندین قرار داد کارگری را بنحو احسن منعقد مینماید تصور میکند در مکانیزم اقتصادی دستمزددکارشناس خوبی است. تاجر یکه بتواند حقوق کارمندان خود را بپردازد ممکن است تصور کند که نظراو در کنترل قیمتها قطعی است. يك بانکدار که میتواند دخل و خرجش را برابر سازد نتیجه میگیرد که تمام چیزهای دانستنی را در باره ایجاد پول میداند و اقتصاد دانی که در نوسانات اقتصادی مطالعاتی دارد ممکن است تصور کند که وضع بازار بورس را میتواند از همه بهتر پیش بینی کند.

هر فردی طبیعتاً متمایل به اینست که به يك حادثه اقتصادی، از لحاظ آثار فوری آن حادثه در مورد خود بنگرد. از کارگری که در صنعت گاری سازی از کار بیکار میشود نمیتوان انتظار داشت فکر کند که در صنعت اتومبیل سازی ممکن است کارهای تازه‌ای بوجود آمده باشد. ولی ما باید خود را برای مقابله با این سنخ افکار آماده سازیم.

در يك بررسی مقدماتی، اقتصاد دان به دانستن نحوه عمل اقتصاد بطورکلی علاقمند است نه از نظر يك گروه بخصوص. هدف اقتصاددان بررسی سیاستهای اجتماعی و ملی است نه سیاستهای انفرادی. غالب اوقات کسی به آنچه بازندگی همه کس ارتباط دارد علاقه ندارد. بنابراین بهتر است در بادی امر توجه باشیم که يك درس مقدماتی در اقتصاد مدعی آن نیست به کسی یاد بدهد چگونه معاملات بازرگانی یا بانک خود را اداره کند، چگونه پول خود را عاقلانه بمصرف رساند، یا چگونه سرعت در بورس پولدار گردد. ولی باید امیدوار باشیم که اقتصاد عمومی زمینه مفیدی برای بسیاری از این فعالیتها بدست دهد.

مسلّم است که اقتصاددانان باید درباره روش و طرز تفکر بازرگانان، مصرف کنندگان و سرمایه گذاران اطلاعات زیادی داشته باشند. منظور این نیست که این افراد باید همان زبان و روشی که اقتصاد دانان برای توضیح روش آنان بکار میبرند بکار برند، چنانکه سیارات نمیدانند مسیرشان از نظر منجمان بیضی است. همانطور که عده کثیری از افراد بشر نمیدانند تمام عمر خود نثر گفته اند، عده زیادی از بازرگانان اگر بدانند که روش آنان مورد تحلیل اقتصادی قرار میگیرد متعجب میشوند. نمیتوان کارهای بسیاری را که ناآگاهانه انجام میشود بی ارزش شمرد. در بازی بیس بال کسی که توپ می اندازد فایده ای ندارد قوانین علم حرکت بخار و هوا را بداند. در حقیقت اگر ما هر وقت بخواهیم دکمه لباسمان را بیندازیم بآن فکر کنیم ممکن است کندتر آنرا انجام دهیم.

قساوت کلمات

مخصوصاً در رشته ای که يك مفهوم روزمره مانند «سرمایه» ممکن است

بیشتر از دو معنای مختلف داشته باشد، باید مواظب «قساوت کلمات» باشیم. جهان بدون ایجاد اغتشاش و ابهام با اندازه کافی پیچیده است زیرا گاهی بدون اینکه بدانیم، برای یک شیء واحد دو اسم مختلف بکار می‌رود و کلمه واحدی، برای دو پدیده مختلف استعمال می‌شود.

جوئر ممکن است رایبیسون را دروغگو بداند زیرا شخص اخیر معتقد است که دلیل بحران بازار افزایش پس‌انداز است و «کمبود مصرف در حقیقت علت بحران می‌باشد». شوارتز ممکن است وارد بحث شود و اظهار دارد که «هر دو اشتباه می‌کنند، درد اصلی کمی سرمایه‌گذاری است». اینها ممکن است تمام شب را به بحث پردازند، ولی اگر واقعاً تأمل می‌کردند و بیان خود را تجزیه و تحلیل می‌نمودند ممکن بود دریابند که در حقیقت میان عقاید آنان درباره حقایق ذره‌ای اختلاف نیست و فقط یک ابهام لفظی وجود دارد.

همچنین، کلمات ممکن است گمراه کننده باشند زیرا عکس‌العمل ما در مقابل آنها یکسان و بیطرفانه نیست. باین ترتیب شخصی که طرفدار برنامه دولت برای افزایش درآمد می‌باشد آنرا یک «برنامه عاقلانه» می‌شمارد و حال آنکه یک شخص مخالف همان کار را یک «تحمیل دیکتاتوری و اداری» می‌نامد. کیست که بتواند با اولی مخالفت کند و عقیده دومی را ببخشد؟ معذک مراد هر دو یک چیز است. لزوماً نباید ما متخصص علم‌اللغه - یعنی مطالعه زبان و معنای آن - باشیم تا بدانیم که بحث علمی حتی الامکان مستلزم احتراز از بکار بردن این کلمات مهیج و ناشی از احساسات است.

نظریه در مقابل عمل

دنیای اقتصاد بینهایت پیچیده است. همانطور که گفتیم، معمولاً ممکن نیست مشاهدات اقتصادی را تحت شرایط مشخص تجربی مانند آنچه در آزمایشگاهها

میتوان ایجاد کرد انجام داد. یک کارشناس کالبد شناسی که بخواهد آثار پنیسیلین را در ذات الریه بسنجد شاید بتواند با «ثابت نگاهداشتن سایر شرایط» دو گروه را آزمایش کند که اختلافشان فقط در تزریق یا عدم تزریق پنیسیلین باشد. ولی وضع اقتصاددان باین آسانی نیست. اگر بخواهد اثر مالیات بنزین را در مصرف سوخت بسنجد، از اینکه در همان سال که مالیات وضع میشود لوله نفت هم نصب می گردد ممکن است ناراحت شود. معذک اگر در مغز خودش هم باشد باید سعی کند اثرات مالیات را در حالیکه سایر شرایط ثابت مانده باشند، بررسی کند. در غیر اینصورت، نه اثرات اقتصادی مالیات را خواهد فهمید، نه بهبود در حمل و نقل و نه هیچکدام.

اشکال تحلیل علل وقتی که تجربه مشخص مشکل باشد مانند کار یک طبیب از قبایل وحشی است که تصور میکند برای کشتن دشمن جادو و اندکی ارسنیک لازم دارد، یا فکر می کند پس از آنکه در بهار لباده سبز میپوشد درختان نیز سبز میشود^۱.

در نتیجه این اشکال و محدودیتهای دیگر، اطلاع کمی ما از اقتصاد بسیار ناقص است. منظور این نیست که ما مقدار زیادی آمار صحیح در دست نداریم، داریم؛ مجموعه های بسیار از نتایج سرشماری، اطلاعات مربوط به بازار و آمار مالی بوسیله دولتها، اتحادیه های صنفی و مؤسسات بازرگانی جمع آوری شده است. حتی اگر آمار بیشتر و بهتری داشتیم، باز هم - مانند هر علمی - لازم می آمد که انبوه جزئیات را ساده سازیم، منتزع کنیم. هیچ مغزی نمیتواند مقدار زیادی آمار را که بیکدیگر مربوط نیستند درک کند. هر نوع تحلیلی مستلزم انتزاع است. همواره باید مفاهیم کلی را بجوئیم، جزئیات را کنار بگذاریم،

۱- در منطق این طرز استدلال را گاهی *Post hoc, ergo propter hoc* (پس از این، بنابراین، بدلیل این) مینامند.

فرضها و مبانی ساده‌ای بوجود آوریم و از آن طریق انبوه اطلاعاتی را که داریم یکدیگر مرتبط سازیم و قبل از اینکه برویم وبه جهان آنطور که هست بنگریم سوالات صحیحی آماده داشته باشیم. هرگونه نظریه چه در علوم طبیعی، چه در علوم زیست‌شناسی و چه در علوم اجتماعی ناچار است واقعیات را ساده کند و بالنتیجه حقایق را بشکلی غیر از شکل واقعی در نظر بگیرد. ولی اگر نظریه خوبی باشد، آنچه حذف می‌شود بانور درک و فهمی که نظریه‌ها به مسائل متعدد عملی می‌افکند چندین برابر جبران می‌گردد.

بنابراین، نظریه و مشاهده، قیاس و استقراء، اگر درست درک شوند بنا یکدیگر تناقضی ندارند. آزمایش اعتبار یک نظریه بر اساس این فایده است که تاچه حد ما را در فهم حقایق مشهود کمک میکند. ظرافت منطقی و زیبایی لطیف آن مطرح نیست. بالنتیجه وقتی دانشجویی می‌گوید، «ازلحاظ نظری درست ولی از لحاظ عملی نادرست است» منظورش واقعاً اینست «نظریه مربوط کاملاً برای توضیح واقعیت عملی کفایت نمی‌کند».

کل و جزء: «خطای ترکیب»

اولین درس در اقتصاد اینست: اشیاء در اکثر اوقات آنچه بنظر میرسند نیستند. اظهارات صحیح زیر را میتوان برای نشان دادن این بیان بکاربرد:

- ۱- اگر کلیه کشاورزان زیاد کار کنند و طبیعت نیز روی مساعد نشان دهد تا محصول بسیار ببار آید مجموع درآمد کشاورزان ممکن است تنزل کند.
- ۲- یک فرد یا از طریق هوش بسیار در کارایی یا بر اثر تمایل بکار با حقوق کمتر ممکن است مسأله بیکاری خود را حل کند، ولی همه افراد نمیتوانند لزوماً با این طریق برای مشکلات خود راه‌حلی بیابند.
- ۳- قیمت‌های بالاتر برای یک صنعت ممکن است به حال کسانی که وارد

آن صنعت هستند مفید باشد. ولی اگر قیمت هر چیز که خرید یا فروش میشود بهمان نسبت بالارود، کاروبار هیچکس بهتر نخواهد شد.

۴- تقلیل تعرفه کالاهای وارداتی بوسیله ایالات متحده آمریکا حتی اگر سایر کشورها تصمیم مشابهی بگیرند ممکن است برای آنکشور مفید باشد.

۵- ممکن است اگر مؤسسه‌ای معامله‌ای را بسیار کمتر از بهای کامل تمام شده انجام دهد باز هم برایش استفاده داشته باشد.

۶- سعی افراد بر اینکه هنگام بحران زیادتر پس انداز کنند ممکن است پس انداز کلی جامعه را کاهش دهد.

۷- آنچه برای يك فرد یا يك مؤسسه تجارتي رويه‌ای احتیاط آمیز بشمار میرود ممکن است گاهی برای يك ملت یا دولت جنون آمیز باشد.

باید تأکید کنیم که هر يك از اظهارات فوق صحیح است. ولی در عین حال متناقض اند. در طی این کتاب کلیه تناقض‌های ظاهری حل خواهد شد. وقتی مطلب را بیان کردیم، چنان روشن خواهد شد که شما تعجب خواهید کرد چگونه ممکن است کسی متوجه آن نشده باشد. این هم از خواص علم اقتصاد است. شعبده بازی یا تردستی در کار نیست. هر چیز که در حقیقت صحیح باشد همینکه پای استدلال دقیق بمیان آید باید کاملاً منطقی بنظر برسد.

اینجا بهتر است یادآور شویم که بسیاری از تناقضهای بالا بر اساس يك ابهام یا خطای منحصر بفرد است که منطقیون به آن «خطای ترکیب» میگویند. در کتب منطق این امر با این طریق تعریف شده است:

خطی ترکیب عبارت از اینست که استدلال شود «آنچه در مورد جزء صادق است، صرفاً بدلیل صادق بودن آن در مورد جزء در مورد کل نیز صادق میکند».

مسئله در رشته اقتصادی برده‌ایم که آنچه ظاهراً در مورد يك افراد صادق است همواره در مورد اجتماع بطور کلی صادق نیست. بعکس، آنچه در مورد کل

صادق است ممکن است برای فرد خطای محض باشد. زیرا اگر همه کس برای اینکه رژه را بهتر ببینند روی پنجه‌های پای خود بایستند فایده‌ای ندارد ولی اگر یک نفر اینکار را بکند ممکن است بهتر ببیند. مثالهای مشابه بسیاری میتوان در رشته اقتصاد عرضه داشت. اگر میخواهید بیشتر سرگرم شوید، هفت مثالی را که در بالا گفتیم دوباره بخوانید و آن مثالهایی که احتمالاً با خطای ترکیب مربوط است کشف کنید. یا حتی بهتر، ببینید در پیدا کردن مثالهای تازه تا چه حدی موفقیت دارید.

اینک به پایان بررسی مقدماتی رسیده‌ایم. شاید بهترین پاسخی که بتوان باین سؤال که بررسی علم اقتصاد بچه کار میخورد داد پاسخی است که لرد کنیز در آخر کتاب معروف و جنجالی خود داده است و این پاسخ ذیلاً درج میشود.

افکار علمای اقتصاد و فلاسفه سیاسی چه درست باشد و چه غلط خیلی بیش از آنچه تصور میشود تأثیر و قدرت دارد. در حقیقت میتوان گفت که این افکار بر جهان حکومت می‌کند. مردان عمل خیال میکنند که تحت تأثیر متفکران قرار ندارند حال آنکه معمولاً بردگان اقتصاد دانانی هستند که افکارشان دیگر معتبر نیست. دیوانگانی که قدرت در دستشان است و خیال میکنند برایشان از آسمان وحی نازل میگردد از يك عالم نمای چند سال پیش الهام میگیرند. من اطمینان دارم که در قدرت کسانی که در حفظ منافع خود می‌کوشند، در مقام مقایسه با سلطه افکار و عقاید، بسیار مبالغه شده است. البته تأثیر افکار و عقاید فوری نیست بلکه باید مدت زمانی بگذرد تا قدرت تأثیر و واقعیت پیدا کند. در رشته اقتصاد و فلسفه سیاسی کم هستند کسانی که از نظریه‌های جدید همینکه اظهار شد پیروی کنند و حتی ۲۵ تا ۳۰ سال نیز برای این تبعیت کافی نیست. بنابراین افکار و عقایدی که متصدیان امور، سیاستمداران و حتی ماجراجویان سیاسی برای حل و فصل مسائل جاری بکار میبرند عقاید و نظریه‌های جدید نیستند ولی دیرباز و دافکار و عقاید هستند، نه منافع موجود،

که بخیر جامعه یا بضرر آن تأثیر و خطر دارند .

نگاه اجمالی به مطالب آینده

در بخش یک این کتاب ما بازار اساسی تجزیه و تحلیل حقایق و نهاد های زندگی اقتصادی جدید را بررسی بینمائیم. این بررسی بمفهوم کلی درآمد ملی منتهی میشود.

در بخش دو این کتاب ما علل رونق و کساد را تحلیل خواهیم کرد و روشن خواهیم ساخت چگونه بوسیله پس انداز و سرمایه گذاری سطح قدرت خرید پولی جامعه و درآمد و اشتغال تعیین میگردد و چگونه سیاست های پولی و مالی فعالیت اقتصادی را بر پایه سالمی جهت رشد سریع استوار میسازد.

در بخش سوم کتاب باقوای رقابت و انحصار که از طریق عرضه و تقاضا در تعیین اجزاء درآمد ملی ، چه بر اساس کالاها و خدماتی که تولید میگردد و چه بر اساس قیمت آنها ، مؤثرند سروکار خواهیم داشت.

بخش چهارم توزیع درآمد را مورد بررسی قرار میدهد: مزد ، بهره زمین ، سود سرمایه و منفعت کارفرما .

بخش پنجم بازرگانی بین المللی را چه بر اساس پولی و چه بر اساس جنبه های حقیقی آن بحث میکند .

فصل آخر بخش پنجم و تمام فصول بخش ششم با مسائل حیاتی اقتصادی جاری سروکار دارد. مسائل هیجان انگیزی از قبیل توسعه اقتصادی در کشورهای عقب مانده و مسائلی که فکر و هوش بشر را به مبارزه می طلبد مانند مسأله تسریع رشد اقتصادی و جلوگیری از تورم و نیز مقایسه هایی که خواه و ناخواه بین نظام های اقتصادی با فلسفه های متضاد پیش می آید .

سؤالات برای بحث

- ۱- اگر بحران بزرگ دیگری مانند بحران اوایل دهه چهارم قرن حاضر به وقوع پیوندد فکر میکنید که درزندگی شما (الف) بشدت تأثیر خواهد کرد (ب) کمی تأثیر خواهد کرد و (ج) اصلاً تأثیر نخواهد کرد؟
- ۲- چرا یکنفر فیزیکدان اکثر اوقات در باره يك سیستم بدون اصطکاک صحبت میکند و حال آنکه چنین چیزی وجود ندارد؟ آیا میتوانید دلیلی برای توجیه چنین روشی بیابید؟
- ۳- جنبه‌های ناشی از احساسات این کلمات را بحث کنید: اشتغال اجباری، برنامه‌ریزی، رباخواری، انحصارگری، قمار بازی، سفته بازی، طرز زندگی آمریکائی، کسب و کار آزاد، کارتلها، صرافه‌جوئی، احتکار.
- ۴- برای خطای ترکیب و همچنین خطاهای استدلال بنام «پس ازین» ، بنابراین و بدلیل این» چند مثال بیاورید.
- ۵- آیا می‌توانید هر يك از ۲۰ مسأله اقتصادی را که در صفحات نخستین این فصل از آنها ذکر می‌آمده است دريك عبارت موجز اقتصادی بکنجانید؟
- ۶- ببینید میتوانید برای توجیه این کلام «از لحاظ نظری کاملاً صحیح است ولی از لحاظ عملی بکلی غلط است» مثالی بزنید؟
آیا می‌توانید مثالی بزنید که همین کلام کاملاً بی‌معنی باشد؟
- ۷- در چند جمله موقع شروع درس اقتصاد آنچه فکر میکنید ازین درس عاید شما خواهد شد بنویسید و این نوشته را نزد خود نگاهدارید. در پایان سال آنرا با آنچه که فکر میکنید از درس اقتصاد تحصیل کرده‌اید مقایسه کنید.
- ۸- از مفاهیم زیر چه درك میکنید؟
علم اقتصاد بمعنای مستقل و متمایز قساوت کلمات

از سایر دانشها

تحلیل و سیاست

عمل و نظریه

فکر کردن در باره اشیاء آنطور

که ما میخواهیم باشند

آزمایش کنترل شده

خطای تو کیب

خطای «پس از این، بنابراین»

بدلیل این»

فهرست جلد دوم :

فهرست مطالب

بخش ۲ . ترکیب و قیمت گذاری محصول ملی

- ۲۰ . تعیین قیمت بوسیله عرضه و تقاضا**
 نظر اجمالی . اقتصاد ذره‌ای و اقتصاد کلی . یادآوری میانی قانون عرضه و تقاضا .
 الف . کشش تقاضا و عرضه : کشش تقاضا . اندازه عددی کشش . کشش عرضه . تعادل
 آنی . تعادل کوتاهمدت و تعادل بلندمدت .
 ب . موارد استعمال و محدودیتهای قانون عرضه و تقاضا : انتقال یا انعکاس مالیات .
 یک اشتباه عمومی . آیا قانون عرضه و تقاضا غیر قابل تغییر است؟ قیمت‌هایی که از طریق قانون تثبیت
 میشود . دخالت وضع انحصاری در جریان عرضه و تقاضا . مداخله دولت و سایرین در جریان عرضه و
 تقاضا . خلاصه . سؤالات برای بحث .
- ۲۱ . نظریه تقاضا و مطلوبیت**
 تقاضای بازار مجموع تقاضاهای انفرادی است . خلاصه . تغییر تقاضا در نتیجه تغییر درآمد
 و تغییرات سایر عوامل . تقاضاهای رقیب و مکمل . قانون نزولی بودن مطلوبیت نهائی . رابطه قانون
 نزولی بودن مطلوبیت نهائی و تقاضا : جمله معترضه . جریان تصمیم عقلانی . شرط تعادل و تساوی
 مطلوبیت نهائی به ازاء هر دلار برای کلیه کالاها . آثار جانشینی و آثار درآمدی . معمای ارزش .
 اضافه ارزش مصرف کنندگان . خلاصه . سؤالات برای بحث .
 ضمیمه . تحلیل هندسی تعادل مصرف کننده : منحنیهای بی‌تفاوتی . نقشه منحنیهای
 بی‌تفاوتی . خط امکان‌مصرف . موقعیت تعادل . تغییرات درآمد و قیمت . خلاصه ضمیمه . سؤالات برای بحث .
- ۲۲ . هزینه تولید و عرضه**
 منحنی عرضه بازار از جمع منحنیهای عرضه‌بنگاهها بدست می‌آید . اختلاف شرایط تولید بین بنگاهها .
 ورود و خروج بنگاهها به صنعت ، «بنگاه نهائی» . تغییرات محصول بنگاه ، تعریف صحیح هزینه
- ۶۵**

نهائی. مفهوم هزینه نهائی. یکی بودن منحنی هزینه نهائی و منحنی عرضه در شرایط رقابت کامل. مناسب بودن تعیین قیمت بر اساس هزینه نهائی، یک جمله معترضه مهم. هزینه کلی و شرایط کوتاه مدت تعطیل کارخانه. هزینه کلی و شرایط تبادل بلند مدت هزینه و درآمد. عرضه بلند مدت صنعت و نقاط درآمد و هزینه سربسرهاها. هزینه های نزولی و درهم شکستن رقابت آزاد. عوامل با صرفه و زیان آور خارجی. خلاصه. سؤالات برای بحث.

ضمیمه. موارد بکار بردن عرضه و تقاضا: قضیه ۱. قضیه ۲

۴۳. عرضه و تقاضا در کشاورزی

۱۰۵

تنزل نسبی کشاورزی. تنزل بلند مدت کشاورزی. فقر در کشاورزی. عدم ثبات در کشاورزی. کمک دولت به کشاورزی. مفهوم برابری. اشکال مختلف کمک دولت به کشاورزی. اقتصاد طرحهای سه گانه کمک به کشاورزی. موضوعهای مورد بحث در کمک به کشاورزی. تحلیل اقتصادی چه راه حلی ارائه می کند. راه حل بلند مدت. خلاصه. سؤالات برای بحث.

ضمیمه. اقتصاد معامله گری، خطر و بیمه: توزیع جغرافیایی قیمتها. معامله گری و تحولات قیمت طی زمان. بازی قمار و قانون نزولی بودن مطلوبیت نهائی. چرا تعدیل قیمتها و مصرف بوسیله معامله گران سودمند است. اقتصاد بیمه. چه چیزهایی را میتوان بیمه کرد. خلاصه. سؤالات برای بحث.

۴۴. تعادل بنگاه: هزینه و درآمد

۱۴۹

تعریف دقیق رقابت کامل. تعریف رقابت ناقص. درجات رقابت ناقص. انحصار مطلق، انحصار چند جانبه و محصولات متنوع. خلاصه اجمالی از انواع رقابت. قیمت، مقدار و درآمد کل. هزینه کل و هزینه نهائی. درآمد نهائی و قیمت. به حد اکثر رسانیدن منفعت، نقطه بالاترین منفعت. تعیین متناسب ترین موقعیت بنگاه بوسیله ترسیم نمودار، منحنیهای درآمد کل و هزینه کل. بکار بردن منحنیهای نهائی. گذشته ها و تصمیمات نهائی نسبت به آینده. تأثیر رقابت ناقص در تخصیص منابع. خلاصه. سؤالات برای بحث.

ضمیمه. رابطه هزینه و منحنی عرضه رقابتی: تساری قیمت و هزینه نهائی در شرایط رقابت کامل. منحنی صعودی هزینه نهائی همان منحنی عرضه کوتاه مدت میباشد. هزینه های نزولی و شکسته شدن رقابت کامل. به حداقل رسانیدن ضرر و زیان تعطیل کارخانه. موقعیت تبادل بلند مدت با حداقل هزینه و بدون منفعت. رقابت کامل و کارآئی طبق نظریه داروین. بنگاه و صنعت، یک نظر کلی. تأثیر عدم ثبات. خلاصه ضمیمه. سؤالات برای بحث.

۴۵. رقابت ناقص و سیاست ضد انحصار

۱۸۶

آیا بنگاهها فقط برای حداکثر منفعت کوشش میکنند. قیمت گذاری بوسیله اضافه کردن

پازده

فهرست مطالب

مبانی بر قیمت تمام شده . منحنیهای سربس و قیمت محاسبه شده . شکلهای رقابت ناقص . بعضی ضایعات رقابت ناقص . تحقیقات صنعتی و انحصار . در مقابل مضار انحصار چه میتوان کرد . انحصارهایی که زیر نظارت دولت قرار دارد . تاریخچه مختصر سیاست ضد انحصار . قوانین ضد انحصار که باعث تضعیف رقابت میشود . قوانین ضد انحصار بعد از جنگ . آینده سیاست ضد انحصار و رقابت قابل عمل . خلاصه . سؤالات برای بحث .

بخش ۴ . توزیع درآمد : قیمت گذاری عوامل تولید

۴۲۱

۲۶ . نظریه تولید و محصول نهائی

قانون فنی رابطه عوامل و محصول : «تابع تولید» . تابع کلی تولید برای آمریکا . تعریف محصول نهائی . محصول نهائی جنسی و بازده نزولی . امکانات جانشینی عوامل . پشت سر منحنی هزینه ؛ حداقل هزینه بوسیله جانشینی عوامل . قانون عمومی کمترین هزینه از راه جانشینی عوامل . چگونه تغییرات قیمت باعث جانشینی عوامل میگردد . تقاضا برای عوامل تولید در نقطه بهترین منفعت . تبدیل محصول جنسی به نقد ؛ «درآمد نهائی محصول» . جمله معترضه ؛ تحدید تقاضای عوامل یکی از مضار انحصار . منحنیهای تقاضا برای عوامل تولید ناشی از درآمد نهائی محصول . توصیف واقع بینانه . تقاضا برای عوامل تولید یک تقاضای مطلق . تقاضا برای عوامل تولید تقاضای متصل است . خلاصه . سؤالات برای بحث .

ضمیمه . توصیف تریسیمی نظریه تولید: قانون نزولی بودن محصول نهائی جنسی . ترکیب کمترین هزینه برای محصول مشخص . منحنیهای محصول یکسان و هزینه یکسان ؛ تریسیم موقعیت کمترین هزینه . شرایط کمترین هزینه . درآمد نهائی محصول و شرط بهترین منفعت . سؤالات برای بحث .

۴۵۲

۲۷ . بهای عوامل تولید : اجاره بهای زمین و سایر منابع

منحنیهای تقاضای کلی برای محصول و عوامل . تعیین قیمت عوامل بوسیله عرضه و تقاضا . اجاره بها و هزینه ؛ جبران صریح و ضمنی . اجاره بها و هزینه ها ، نسبی بودن نظریه . جنبش مالیات واحد بوسیله هنری جرج ؛ مالیات بر اضافی ارزش اراضی . عرضه و تقاضا برای عامل تولید بطور عموم . قیمت گذاری عوامل و کارآئی . نتیجه . خلاصه . سؤالات برای بحث .

ضمیمه . چشم انداز کلی به موضوع محصول نهائی و توزیع درآمد در ساده ترین مورد: فروش اساسی . تعیین موقعیت تعادل . قوانین محصول نهائی . اتحاد منحنی محصول نهائی و منحنی تقاضا برای کار . تقاضای کلی و عرضه . آیا تعادل رقابتی خوب است . نتیجه تغییرات مطالب بمناسبت جانشینی کالاها . خلاصه ضمیمه . سؤالات برای بحث .

۲۸. مزد رقابتی و قرارداد دسته جمعی

سطح مزد و تفاوت مردها

الف. تعیین مزد در شرایط رقابت آزاد: مزد مساوی برای کار مشابه. منابع طبیعی و قدرت تولیدی بالاتر. معلومات فنی، سرمایه و قابلیت تولید بالاتر. مهاجرت و محدودیت عرضه کار. قانونی که برضد قانون بازده نزولی عمل میکند. نظریه متناسب‌ترین جمعیت. قانون مفرغ مردها، نظریه مالتوس و مارکس. تقلیل ساعات کار و کاهش نیروی کار. نظریه غلط مقدار ثابت کار. سی‌ساعات کار در هفته. شکل عمومی منحنی عرضه کار. «آثار جانشینی» و «آثار درآمدی». عنصر اجاره بها در مزد افراد ممتاز. تفاوت‌های تعدیل‌کننده در مردها. تفاوت‌هایی که تعدیل‌کننده نیست؛ تفاوت در کیفیت کار. «گروه‌های غیر رقیب در بازار کار». تعادل کلی بازار کار.

ب. شرایط رقابت ناقص در بازار کار و قراردادهای دسته جمعی: شرایط رقابت ناقص در بازار کار. از سه راه اتحادیه‌ها می‌کوشند مزد را بالا ببرند. افزایش مزد و تغییر اشتغال. سیاست اتحادیه‌ها در باب مزد. مدیران در کنار مین قرارداد دسته جمعی. نامعلوم بودن مزد ناشی از چانه زنی دسته جمعی از لحاظ نظری. اعتصاب و چانه زنی دسته جمعی. چانه زنی دسته جمعی و مصالح عمومی. محدودیتها. خلاصه. سؤالات برای بحث.

۲۹. بهره و سرمایه

زمین، کار و سرمایه. تولید خالص سرمایه. تعریف تولید خالص کالای سرمایه‌ای یا طرح سرمایه‌گذاری. ارزش کالای سرمایه‌ای به قیمت روز بوسیله تنزیل؛ جمله معترضه. تعیین ارزش سرمایه‌ها در بازار بوسیله ارزش تنزیل شده. دید عمومی برای تعیین بهره. نواقص و محدودیتها. سیاست خصوصی و عمومی برای تشکیل سرمایه. خلاصه. سؤالات برای بحث.

ضمیمه. بررسی نظری بهره، پول و سیاست: آیا بهره عادلانه است. وام‌های مصرفی. قابلیت تولید یا بی‌ضرری. آیا در سوسیالیسم بهره وجود دارد. اجاره بها و بهره؛ جمله معترضه. آیا ممکن است نرخ بهره به صفر برسد. حد اقل بهره ناشی از خطرات سرمایه‌گذاری، پول، منفعت و سیاست دولت. ترکیب نظریه قدیمی بهره با نظریه درآمدها؛ مرور کلی. شرایط سیاست مالی جبران‌کننده چیست. خلاصه ضمیمه. سؤالات برای بحث.

۳۰. سود و انگیزه

آمار منتشره برای سود. اولین نظر: سود شامل عواید ضمنی است. نظر دوم: سود جبران تصدی و ابتکار. نظر سوم: خطر، عدم اطمینان و سود. نظر چهارم: سود ناشی از انحصار است. تعریف مجدد رقابت کامل. کمیابی طبیعی و «کمیابی ساختگی». درآمد انحصاری ناشی از «کمیابی ساختگی» است. سود از لحاظ اخلاقی. عدم امکان اندازه‌گیری سود. تأثیر مالیات در سود.

سیزده

فهرست مطالب

انگیزه ها ، اضافه درآمدها ، سهام متمارفی ، خطابدهای درباب سود و مسائل اساسی چه چیز ، چگونه و برای چه کسی ، خلاصه ، سؤالات برای بحث .

ضمیمه ، مرور اصول قیمت گذاری کالاها و عوامل ؛ تعادل عمومی و معمای تأمین رفاه عمومی از راه قیمتتها ، مرور اصول قیمت گذاری در جامعه سرمایه داری ، تمثیلی از قیمت گذاری در جامعه اشتراکی فرضی ، مشکل جامعه متمرکز و برنامه ای ، قیمت گذاری کالاهای مصرفی ، توزیع درآمد در جامعه اشتراکی فرضی ، قیمت منابع غیر انسانی و کالاهای واسطه ، مثال اجاره بهای زمین ، نرخ بهره در جامعه اشتراکی فرضی ، نرخ مزد و قیمت گذاری برای ایجاد انگیزه ، خلاصه نظم قیمت گذاری در جامعه اشتراکی فرضی ، اقتصاد رفاه عمومی در جامعه اقتصاد آزاد ، خلاصه ضمیمه ، سؤالات برای بحث .

بخش ۳۰ . تجارت و مالیه بین المللی

۳۸۷

۳۱ . موازنه پرداختهای بین المللی

نرخ ارز ، چگونه نرخ ارز تعیین میشود ، تنزل نرخ ارز ، موازنه پرداختهای بین المللی ، مراحل تاریخی موازنه پرداختهای آمریکا ، اهمیت اساسی نقل و انتقال سرمایه ، وام خارجی از لحاظ مالی و از لحاظ حقیقی ، خلاصه ، سؤالات برای بحث .

ضمیمه ، تکمیل اصول روابط مالی بین المللی ؛ نرخ ارز آزاد و متغیر ، مشخصهای عرضه و تقاضا ، نظرهای موافق و مخالف در مورد نرخ متغیر ارز ، نرخ ارز ثابت ، طرز عمل پشتوانه طلا ، جریان طلا و قیمتتها ، آثار درآمدی و «ضرب افزایش مربوطه به تجارت خارجی» .

۴۱۷

۳۲ . تجارت بین المللی و نظریه برتری نسبی

اختلاف شرایط در مناطق و کشورها ، یک مورد ساده ، اروپا و آمریکا ، قانون برتری های نسبی ، محدودیتها و نتیجه گیری ، خلاصه ، سؤالات برای بحث .

ضمیمه ، تفصیل نظریه برتری های نسبی و محدودیتهای آن ؛ آمریکا بدون تجارت ، اروپا بدون تجارت ، شروع تجارت ، خلاصه نتایج ، طرز تعیین رابطه نهائی مبادله و نسبت قیمتتها ، کالاهای متعدد ، کشورهای متعدد ، هزینه های صعودی ، حرکت کالاهای جانشین ، حرکت کار و عوامل ، هزینه نزولی و تجارت بین المللی ، اختلاف در میل و سلیقه ، یکی از دلایل تجارت ، هزینه های حمل و نقل .

۴۴۹

۳۳ . تعرفه حمایتی و تجارت آزاد

هدفهای غیر اقتصادی ، دلایل موافق تعرفه گمرکی که سفسطه آنها آشکاراست ، دلایلی که سفسطه آنها آشکار نیست «خارجی می بردارد» یا دلیل رابطه مبادله ، دلایل له حمایت در شرایط تحرک و توسعه اقتصادی ، سهمیه و تعرفه نامرئی ، خلاصه ، سؤالات برای بحث .

چهارده

اقتصاد

۴۵۷

۳۴. مسائل جاری اقتصاد بین‌المللی

صادرات و اشتغال . سرمایه‌گذاری خارجی و فشار تورمی . یک قرص نان به دریا بینداز تا دو قرص نان بدست آوری . سیاستهای به‌گدائی انداختن همسایه . هدفهای امریکا و همکاری بین‌المللی . وام دادن به‌خارجیان و بانک بین‌المللی . نرخ ثابت ارز ، تجارت آزاد و صندوق بین‌المللی پول . طرح مارشال ، کمکهای نظامی و سایر کمکها . اصل چهار ، یک بر نامه جدید و با جسارت . تجارت آزاد و چند جانبه . بازار مشترک اروپا و منطقه تجارت آزاد . از کمیابی دلار تا کسب بازرگانی امریکا . دلایل کسری مزمن حساب پرداختهای امریکا . علاج کسری مزمن . نتیجه . خلاصه . سؤالات برای بحث .

بخش ۶ . مسائل اقتصادی جاری

۴۸۹

۳۵. مسائل رشد و توسعه اقتصادی

تعریف توسعه نیافتگی . مشخصات اقتصادهای توسعه نیافته . فوریت مسأله . تشخیص و درمان . مسائل جمعیت . منابع طبیعی . تشکیل سرمایه . اختراعات و تحولات فنی . یک مثال فرضی برای توسعه . کشور آلرشیا در حال حرکت . خلاصه . سؤالات برای بحث .

۵۲۶

۳۶. مسائل رشد اقتصادی و ثبات قیمتها در اقتصاد پیشرفته

اندازه‌گیری رشد اقتصادی . تاریخ مختصر رشد اقتصادی . رشد طلبی . چگونگی رشد . توسعه تحقیقات علمی بوسیله دولت و سازمانهای خصوصی . توسعه آموزش و پرورش . حفظ اشتغال کامل . بکار بردن ترکیب نئوکلاسیک . توأم کردن سیاست مالی انقباضی و سیاست پولی انبساطی . محدودیتهای دستورالعمل نئوکلاسیک . تورم جدید . آیارشد اقتصادی و ثبات قیمتها هدفهای متضاد هستند . نتیجه . خلاصه . سؤالات برای بحث .

۵۵۱

۳۷. مقایسه نظامهای اقتصادی

بحران نظام سرمایه‌داری . دسته‌گلی از ایسم‌ها . فاشیسم . سوسیالیسم . کمونیسم مارکس و روسیه شوروی . تاریخچه . اقتصاد شوروی . مقایسه رشد اقتصادی . آخرین کلام متضمن خوش بینی . سؤالات برای بحث .
ضمیمه . چکیده تاریخ عقاید اقتصادی : مشاوران شهریار سوداگران . گریزی به فیزیوکراتها و جدول محصول و منابع لئونتیف . آدام اسمیت و مکتب کلاسیک . سوسیالیسم «علمی» مارکس و سوسیالیسم خیالی . اقتصاد قرن بیستم .

فهرست شکلیها

صفحه	
۷	۱. کشش تقاضا به سه حالت زیر نشان داده میشود
۱۱	۲. کشش عرضه
۱۳	۳. تأثیر افزایش تقاضا در قیمت بر حسب دوره‌های زمانی سه گانه تفاوت میکند
۱۸	۴. مالیات برگردم هم بر مصرف کننده و هم بر تولید کننده تحمیل میشود
۲۴	۵. تعیین حد اکثر قیمت بوسیله قانون بدون جیره بندی بین عرضه و تقاضا فاصله بوجود می‌آورد
۳۱	۶. تقاضا و عرضه گندم
۳۴	۷. برای بدست آوردن تقاضای بازار تقاضاهای انفرادی را باید یکدیگر جمع میکنیم
۳۵	۸. تغییرات در درآمد مصرف کننده یا قیمت سایر کالاها باعث انتقال منحنی تقاضا میشود
۳۹	۹. قانون نزولی بودن مطلوبیت نهائی را میتوان با جدول و منحنی نمایش داد
۴۳	۱۰. قانون نزولی بودن مطلوبیت نهائی نزولی بودن منحنی تقاضا را توضیح میدهد
۵۱	۱۱. اضافه ارزش مصرف کنندگان
۵۷	۱۲. مجموعه‌های غذا - پوشاک که دارای مطلوبیت مساوی باشد بی تفاوت است
۵۹	۱۳. هر نقطه از صفحه روی یکی از تعداد کثیری منحنی‌های بی تفاوتی قرار دارد
۶۰	۱۴. درآمد ثابت و قیمت ثابت P امکانات مصرف را محدود و مشخص می‌سازد
۶۲	۱۵. تعادل در موقعیتی برقرار می‌گردد که مصرف کننده بالاترین سطح ارضاء را بدست آورده باشد
۶۳	۱۶. وقتی درآمد و قیمت P تغییر کند تعادل جدیدی بوجود می‌آید
۶۷	۱۷. عرضه بازار از جمع منحنی‌های عرضه بشگاهها بدست می‌آید
۷۵	۱۸. هزینه نهائی را با اعداد و منحنی‌ها میتوان نمایش داد
۷۶	۱۹. هزینه نهائی عرضه را مشخص می‌سازد
۸۲	۲۰. عرضه کوتاه مدت و بلند مدت يك صنعت تابع هزینه بشگاهها است
۹۷	۲۱. مورد هزینه ثابت
۹۸	۲۲. مورد هزینه صعودی
۹۹	۲۳. مورد بهره اقتصادی خالص
۱۰۰	۲۴. موردی که منحنی عرضه به عقب برمیگردد
۱۰۱	۲۵. مورد هزینه نزولی بر حسب زمان

شماره	اقتصاد
صفحه	
۲۶	مورد تغییر عرضه
۱۰۲	
۲۷	تغییرات تار عنکبوتی
۱۰۳	
۲۸	نوسانهای غیر خطی، تغییرات تار عنکبوتی متناوب، تغییرات تار عنکبوتی با فواصل متناوب
۱۰۳	
۲۹	بوسیله نمودار میتوان به خوبی مسأله کشاورزی را توضیح داد
۱۰۸	
۳۰	نسبت برابری عبارتست از نسبت قیمتهایی که کشاورزان بدست میاورند به قیمتهایی که میبازند
۱۱۶	
۳۱	محدود ساختن عرضه محصولات کشاورزی هم قیمت محصولات وهم درآمد کلی کشاورزان را بالا میبرد
۱۲۱	
۳۲	خرید اضافه محصول بوسیله دولت از طریق خرید مستقیم یا وام
۱۲۳	
۳۳	طبق طرح بنسون - برنان کشاورزان تفاوت بین قیمت فروش مصرف کنندگان و قیمت
	تشبیه شده برای تولید کنندگان را دریافت میدارند
۱۲۶	
۳۴	برای انباشتن کالا باید بیش بینی افزایش قیمت در آینده معادل هزینه های انباشتن کردن کالا باشد
۱۳۸	
۳۵	سطوح مستطیل مطلوبیتی را که مصرف کننده در هر سال داشته است نشان میدهد
۱۴۱	
۳۶	محک رقابت ناقص شیب منحنی تقاضا برای محصول بنگاه است
۱۴۹	
۳۷	از منحنی تقاضا برای بنگاه منحنی درآمد کل بدست میآید
۱۵۶	
۳۸	منحنی هزینه کلی با اضافه کردن منحنیهای هزینه ثابت و هزینه متغیر بدست میآید
۱۵۷	
۳۹	منحنی هزینه متوسط معمولاً به شکل حرف U است
۱۶۰	
۴۰	هزینه نهایی (یا «اضافی») یک مفهوم اقتصادی اساسی است
۱۶۱	
۴۱	درآمد نهایی (یا «اضافی») یک مفهوم اقتصادی اساسی است
۱۶۳	
۴۲	نقطه بالاترین منفعت با منحنیهای کلی و نهایی نشان داده میشود. اولاً، منحنیهای
	درآمد کل، هزینه کل و منفعت
۱۶۸	
۴۳	ثانیاً، بوسیله منحنیهای درآمد نهایی و هزینه نهایی
۱۶۹	
۴۴	رابطه بین شیب منحنی و هزینه نهایی
۱۷۷	
۴۵	قیمت صعودی منحنی MC همان منحنی عرضه کوتاه مدت صنعت است
۱۷۸	
۴۶	در دوره بلند بنگاه میتواند تأسیسات و روشهای فنی را آزادانه تغییر دهد
۱۸۰	
۴۷	منحنی عرضه صنعت بوسیله جمع منحنیهای عرضه بنگاه بدست میآید
۱۸۳	
۴۸	با قیمت ثابت تنزل فروش منجر به ضرر میگردد
۱۹۱	
۴۹	چگونگی پیدایش منحنیهای نقطه سر به سر بوسیله تغییرات منحنی تقاضا
۱۹۲	
۵۰	در شرایط انحصار کامل قیمت خیلی بالا است
۱۹۳	
۵۱	ورود آزاد تعدادی بنگاه رقیب ممکن است نفع انحصاری را از بین ببرد
۱۹۴	
۵۲	مفهوم انحصار چند جانبه، وجود تعداد محدودی فروشنده برای کالاهای مشابه یا
	باجزئی تفاوت است
۱۹۶	
۵۳	رقابت کامل برای اقتصاددانان مفهوم دقیقی دارد
۱۹۷	

صفحه	فهرست شکلها
۲۲۶	۵۴. بیان مجدد قانون بازده نزولی به صورت نزولی بودن محصول جنسی
۲۴۸	۵۵. دوم، ترکیبات عوامل برای محصولات یکسان را میتوان ترسیم کرد
۲۴۹	۵۶. سوم، خطوط هزینه یکسان موازی هستند
۲۵۰	۵۷. چهارم، روی منحنی محصول یکسان به طرف خط کمترین هزینه حرکت میکنیم
۲۵۳	۵۸. تقاضا برای عوامل مشتق از تقاضا برای محصول
۲۵۶	۵۹. زمین ثابت باید با آنچه تقاضاکنندگان میپردازند کار کند
۲۶۲	۶۰. مالیات بر زمین به مالک زمین منتقل میشود و قسمتی از اجاره بها را برداشت میکند
۲۶۳	۶۱. عرضه و تقاضا برای عامل، توزیع درآمد را مشخص مینماید
۲۷۱	۶۲. هر فرد جدید محصول نهایی کمتری تولید میکند
۲۷۳	۶۳. محصول نهایی تعیین کننده تقاضای جامه برای کار است
۲۷۴	۶۴. اصول محصول نهایی سهم عامل را از درآمد ملی معین میکند
۲۸۰	۶۵. منابع بهتر و معلومات صنعتی بالاتر علت بالا بودن مردها در آمریکا است
۲۸۵	۶۶. درآمدها وقتی به حد اکثر میرسد که جمعیت نه بیش از اندازه زیاد و نه کم باشد
۲۸۷	۶۷. کارل مارکس در باب قدرت سپاه ذخیره بیکاران مبالغه کرده است
۲۹۲	۶۸. با مزد بیشتر میتوانیم کمتر کار کنیم
۳۰۴	۶۹. برای بالا بردن مزد اتحادیهها میتوانند عرضه کار را محدود کنند یا نرخ معینی را برقرار سازند
۳۰۶	۷۰. بعضی اتحادیهها کوشش میکنند منحنی تقاضای کار را بالا ببرند
۳۲۹	۷۱. دلارها به سر رسید آینده برای تعیین ارزش امروز تنزیل میشوند
۳۳۵	۷۲. اختلاط سیاست پولی و مالی نرخ ازدیاد سرمایه را معین میکند
۳۴۰	۷۳. منحنیهای بی تفاوتی مصرف و منحنی امکانات تولید
۳۴۴	۷۴. سیاستهای پولی متفاوت
۳۷۳	۷۵. مسائل سه گانه چیز، چگونگی و برای چه کسانی، وسیله تعادل عمومی و قیمت گذاری مشخص گردد
۳۹۱	۷۶. نرخ ارز آزاد با تقاضا بالا می رود و با عرضه پائین می آید
۴۲۸	۷۷. بدون تجارت مصرف محدود به تولید داخلی است
۴۲۹	۷۸. امکانات تولید اروپا برای پوشاک مساعدتر است
۴۳۲	۷۹. آمریکا در تولید غذا تخصص پیدا میکند و پوشاک را از راه واردات تأمین مینماید
۴۳۵	۸۰. مورد کشورهای متعدد
۴۳۶	۸۱. تجارت بین الملل در شرایط بازده نزولی و هزینه های صعودی
۴۷۹	۸۲. اضافه حساب پرداخت به کسری مزن حرکت کرده ایم
۵۲۹	۸۳. ملت های پیشرفته رفاه عمومی سرانه بیشتری انتظار دارند
۵۷۰	۸۴. آمریکا اکنون جلوتر از شوروی است. ولی آیا فاصله کاهش خواهد یافت

فهرست جدول ها

صفحه	
۹	۱. مثالهایی برای روشن ساختن طرز محاسبه ککش تقاضا
۳۹	۲. قانون نزولی بودن مطلوبیت نهایی را میتوان با جدول و منحنی نمایش داد
۵۷	۳. مجموعه های غذا - پوشاک که دارای مطلوبیت مساوی باشد بی تفاوت است
۶۰	۴. درآمد ثابت و قیمت ثابت P امکانات مصرف را محدود و مشخص میسازد
۷۵	۵. هزینه نهایی را با اعداد و منحنی ها میتوان نمایش داد
۱۱۱	۶. مزرعه داران کوچک هسته مرکزی مسأله مزرعه داری امریکا است
۱۵۴	۷. در بسیاری از صنایع شرایط رقابت ناقص یعنی اختلاطی از انحصار و رقابت وجود دارد
۱۵۵	۸. از جدول تقاضا برای محصول بنگاه جدول درآمد کل بنگاه بدست می آید
۱۵۸	۹. از جدول هزینه کل سایر هزینه ها را میتوان حساب کرد
۱۶۴	۱۰. درآمد نهایی و قیمت
۱۶۵	۱۱. يك بنگاه هوشیار کوشش میکند به نقطه بهترین منفعت برسد
۲۳۲	۱۲. در بین محصولات های کمترین هزینه ، محصول بهترین منفعت را انتخاب میکنیم
۲۴۴	۱۳. تابع تولید خلاصه روش فنی است
۲۴۷	۱۴. چگونه نقطه کمترین هزینه با روش ترسیمی بدست می آید
۲۹۹	۱۵. تعیین مزد رقابتی
۴۰۰	۱۶. موازنه پرداختهای بین المللی آمریکا ، ۱۹۵۹ (واحد میلیون دلار)
۴۲۳	۱۷. برتری نسبی فقط تابع نسبت قدرت تولید است
۴۲۷	۱۸. از لحاظ داخلی امریکا میتواند غذا را فدای پوشاک کند
۴۲۹	۱۹. اروپا نیز میتواند غذا و پوشاک در داخل تهیه کند
۴۳۳	۲۰. تجارت بین المللی به تولید جهانی بیشتر امکان میدهد
۴۷۱	۲۱. امریکا برای رفاه اجتماعی ، احیای اقتصادی ، توسعه و امنیت نظامی کمک کرده است
۴۹۲	۲۲. بیشتر کشورهای درگروه توسعه نیافته جا دارند
۵۷۵	۲۳. جدول محصول و منابع لئونتیف جدول کنه را تکمیل میکند
۵۷۶	۲۴. جدول بطور خلاصه از زمان صلح به زمان جنگ بدین ترتیب تغییر میکند